

SLOVENSKI

vestnik

Lefnik XXIV.

Celovec, petek, 11. april 1969

Štev. 14 (1398)

Pogajanja v senci topov

Potem ko je posredovalna misija predstavnika OZN Gunarja Jarringa doživela na Srednjem vzhodu neuspeh, so se konec minulega tedna sestali v New Yorku predstavniki štirih velesil Sovjetske zveze, ZDA, Vel. Britanije in Francije na zaupne pogovore za rešitev krize na Srednjem vzhodu. Ker so pogovori zaupni in obveščajo o njihovem poteku samo generalnega sekretarja OZN U Tanta, podrobnosti o njihovem poteku in stališčih za rešitev krize na Sred. vzhodu niso znane. Vendar pa politični opazovalci ugodno ocenjujejo že dejstvo, da so se predstavniki štirih sil sestali in da niso izgubljali časa s proceduralnimi vprašanji, ampak so se pokazali složne v želji, da bi čim prej dosegli napredek. Kljub temu pa vlada o uspehu pogovorov le „zmerni optimizem“, ki ga preveva predvsem vprašanje ali bodo prizadete strani tudi upoštevale sklepe, o katerih bi na sestanku štirih morebiti dosegli soglasje. Vplivni kairski časopis „Al Ahram“ sicer piše, da ZAR odobrava posvetovanje štirih velesil, s pogojem seveda, da bo njegov namen uresničitev resolucije varnostnega sveta o Srednjem vzhodu, na drugi strani pa je izraelski minister za in-

formacije Galili izjavil, da Izrael še naprej vztraja pri stališčih, ki so znana in da ne verjame, da bi mogli pogovori prinesiti kaj dobrega. Galili je tudi poudaril, da Izrael ne bo dovolil, da bi ga imeli za objekt pogajanj med velikimi silami.

Med tem ko tečejo v New Yorku zaupna pogajanja pa je stanje na Srednjem vzhodu vedno bolj vznemirljivo. Drug za drugim se vrstijo medsebi. spopadi ter topniški, raketni in letalski dvoboji, ki bi se lahko vsak trenutek spremenili v ponovni spopad velikega obsega.

Ob takšnem položaju in ob ponovnem razplamtevanju strasti med Izraelom in arabskimi državami, je seveda od sestanka četverice v New Yorku težko pričakovati kakšno trajnejšo rešitev. Morda bodo štiri velesile celo dosegle določeni sporazum in se mu bodo morale države na Srednjem vzhodu ukloniti, vendar kakršna koli v bistvu vsiljena rešitev ne bo mogla biti trajna vse dotlej, dokler pri samih državah na Srednjem vzhodu ne bo prevladalo spoznanje o brezizhodnosti reševanja medsebojnih problemov z orožjem ter prepričanje v nujnost lastne realistične politike, pri kateri konec koncev tudi ne bo več prostora za razne tuje interese.

Češkoslovaška pred usod. odločitvami

Kljub temu, da sta češkoslovaška vlada in partija sprejeli po demonstracijah, ki so izbruhnile po zmagi češkoslovaških hokejistov nad sovjetskimi, vrsto političnih in administrativnih ukrepov za zagotovitev reda in miru v deželi, je položaj na Češkoslovaškem še vedno negotov. Gotovo je samo to, da je Sovjetska zveza temeljito izkoristila te demonstracije za doseglo tistih ciljev, ki jih lani v avgustu ni mogla doseči in da njen pritisk na češkoslovaško vlado in partijo še traja. Tako se je Češkoslovaška po besedah Dubčka ponovno znašla na robu prepada in v najtežji krizi po lanskem avgustu.

Dogodki po demonstracijah, za katere nekateri trdijo, da so jih še pospešili razni hujšaki in nekdanji stalinisti, da bi dali s tem povod Sovjetski zvezi za ponovno intervencijo, so se bliskovito razvijali. V Češkoslovaško sta takoj dopotovala sovjetski obrambni minister Grečko in namestnik sovjetskega zunanjega ministra Semjonov, sovjetska vlada je posta-

vila zahtevo, naj bi sovjetske enote poskrbele za red v deželi, nekatere zahodne agencije pa poročajo, da so v Češkoslovaško prispale tri nove sovjetske divizije in da se je število tujih vojakov na Češkoslovaškem povečalo na približno 110.000. Češkoslovaško vodstvo pa je avtorje izgrediv označilo kot antisovjet. in protisocialistične, ostro so kritizirali ne-

katere politike, uvedli so cenzuro in vrnili v časopisna uredništva urednike, ki so odšli po lanskem januarju, ukinili pa so tudi nekatere časopise. Predvsem pa so mimo policijskih sil aktivirali tudi svojo vojsko za preprečevanje ponovnih neredov.

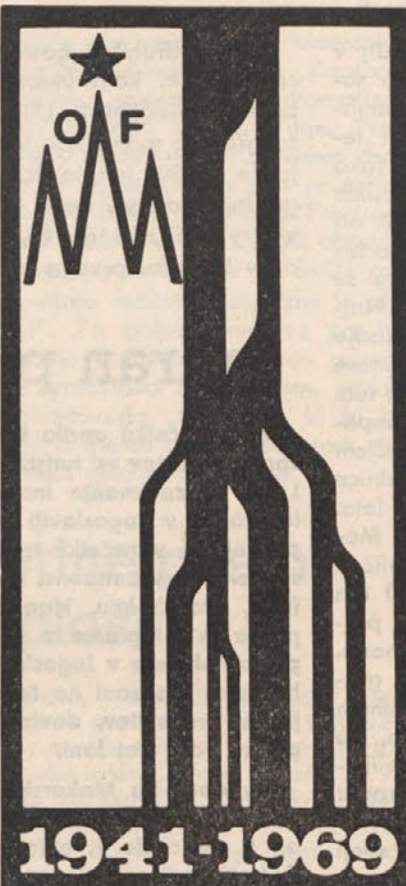
Ostre politične in administrativne ukrepe si tolmačijo v Pragi kot izraz prizadevanja, da bi ohranili red in mir in da Sovjetski zvezi ne bi dali povoda za ponovno intervencijo, kljub temu pa ostajata še vedno povsem odprti dve vprašanji — ali se bo Sovjetska zveza s temi ukrepi zadovoljila in kakšna bo nanje reakcija prebivalstva.

Skoraj ni mogoče verjeti, da bi se Sovjetska zveza z dosedanjimi ukrepi zadovoljila in so njeni nameni verjetno daljnosežnejši. Slišijo se namreč glasovi o zahtevah po prepovedi delavskih svetov, po popolni kontroli tiska, po prepovedi zborovanj itd. To pa bi v bistvu pomenilo popolno odvrnitev od januarskega kurza v Češkoslovaški. Gledano s te perspektive ni Dubčkova izjava o tem, da je Češkoslovaška ponovno v najtežji krizi, prav nič pretirana. Če bi češkoslovaško vodstvo te zahteve sprejelo, bi tvegalo, da izgubi zaupanje ljudstva, v nasprotnem primeru pa to, da bi v državi delale red tuje sile. Odločitev o stališču češkoslovaškega vodstva bo verjetno prineslo plenarno zasedanje Centralnega komiteja KP Češkoslovaške, ki je sklicano za 17. aprila. Pri tem politične opazovalce najbolj zanima, ali bodo na zasedanju CK zaradi novega položaja odložili napovedano razpravo o rehabilitaciji žrtev Novotnyjevega režima, kar bi bila nadaljna indicija o krepitvi konzervativnih sil na Češkoslovaškem.

v
Štajerska

Slovenija praznuje letos prvič 27. april — dan ustanovitve OF kot republiški praznik. Osrednja proslava bo 27. 4. v Velenju pod geslom „Štajerska in Koroška v revoluciji“. Slovesnost je bila najprej zamišljena kot proslava petindvajsetletnice pohoda slavne XIV. divizije na Štajersko, vendar je dobila glede na to, da Slovenija letos prvič praznuje 27. april kot republiški praznik, širše obseležje.

Osrednja prireditev se bo začela 27. aprila ob enajstih pred občinsko skupščino. Bori enot pa se bodo zbrali že prej v svojem partizanskem laboru, kjer bodo dobili posebne spominske značke in miniaturno izdajo Kajuhovih pesmi. Nato se bodo enote

v revoluciji

in Koroška

razvrstile pred tribuno, kjer bo predsedniku Titu raportiral prvi komandant IV. operativne cone generalpolkovnik Franc Poglajen - Kranjc. Sledil bo kulturni program pri katerem bodo sodelovali združeni mladinski in moški pevski zbor iz Šaleške doline, Partizanski invalidski pevski zbor ter mnogi ugledni dramski umetniki. Na predvečer slavlja pa bodo odprli spominsko razstavo.

Za proslavo vlada veliko zanimanje in pričakujejo na njej okrog 100.000 ljudi, med njimi tudi številne goste iz avstrijskega dela Koroške in Štajerske, ki so jih povabili z namenom, da bi prireditev prispevala h krepitvi sožitja med sosednimi deželami.

V nedeljo volitve v Jugoslaviji

Minuli teden se je v Jugoslaviji končala predvolilna kampanja za volitve v novo zvezno, republiške in

občinske skupščine, ki bodo v nedeljo. Volitve so se pravzaprav začele že v sredo, ko so proizvajalci volili predstavnike v občinske odbore delovnih skupnosti, kmetje pa bodo storili to v nedeljo. Posredno pa so volilci v Jugoslaviji volili v sredo tudi poslance za zvezni in republiške zbornice delovnih skupnosti. Le te volijo namreč neposredno izvoljeni odborniki in delegati, ki so jih pred dnevi izvolili na zborih delovnih ljudi po delovnih organizacijah. V nedeljo, ko bodo glavne volitve pa bodo volili odbornike občinskih zborov ter poslance republiških in zveznega družbenopolitičnega zbora. Ta navidezno komplicirani sistem volitev je posledica drugačne ureditve predstavniških teles v Jugoslaviji. Le ta so v bistvu najvišji samoupravni organi, kandidati pa se ne določajo na podlagi strankarske pripadnosti, ampak na predvolilnih zborih iz vrst najzaslužnejših in najspodobnejših ljudi.

Za Jugoslavijo so nedeljske volitve zelo pomembne iz več ozirov. Predvsem prihaja v vrstah poslancev do takojmenovane zamenjave generacij. Ker po jugoslovanskem ustavnem za-

konu nihče ne more biti trikrat po vrsti izvoljen za poslanca, bo prišlo v predstavniška telesa mnogo novih ljudi, predvsem mlajših in iz neposredne proizvodnje. Drugič pa je Jugoslavija stopila v zadnjo, odločilno fazo izvajanja gospodarske reforme in čakajo nova predstavniška telesa na tem področju zelo pomembne odločitve, med drugim predvsem sprejetje novega srednjeročnega gospodarskega načrta.

Novost sedanjih volitev je tudi to, da je bil že pred volitvami postavljen kandidat za mandatorja zveznega izvršnega sveta. Kot je znano, je to znani slovenski politični delavec Mitja Ribičič. Zvezni izvršni svet pa se bo povečal od dosedanjih sedemnajst na dvajset članov, s tem, da so iz vsake republike obvezno zastopani v njem po trije člani iz vsake avtonomne pokrajine pa po dva. Ivan Ribičič je kot najvažnejše naloge novega izvršnega sveta in skupščine označil sprejetje srednjeročnega družbenega načrta, obsežno revizijo zvezne zakonodaje, ki jo je treba vskladiti s sedanjimi družbenimi odnosi v Jugoslaviji ter nadaljnje reformiranje in moderniziranje zvezne uprave.

Zasedanje Medparlamentarne unije na Dunaju

Dunaj je prizorišče letošnjega spomladanskega zasedanja Medparlamentarne unije, na katerem sodeluje 360 parlamentarcev iz 55 držav. Zasedanje, ki se je začelo v torek, bo trajalo do nedelje, na dnevnem redu pa je predvsem razprava o tistih mirovnihih instrumentih, ki so na razpolago tudi majhnim in srednjim državam. Nadalje bi želeli na zasedanju doseči sporazum o vsaj moralni prepovedi proizvodnje in uporabe bakteriološkega, biološkega in kemičnega orožja.

Ob otvoritvi zasedanja sta parlamentarne iz 55 držav pozdravila tudi prezident dr. Maleta in zvezni kancler dr. Klaus. V svojem govoru je kancler Klaus pozdravil dejstvo, da si je Medparlamentarna unija izbrala za sedež svojega spomladanskega zasedanja prav Dunaj, kot pozitivno pa je predvsem poudaril dejstvo, da so se na zasedanju zbrali predstavniki velikih svetovnih blokov in majhnih držav in da so pripravljeni med seboj sodelovati.

Slovenska prosvetna zveza

bo ob 70-letnici koroškega skladatelja in harmonizatorja Pavla Kernjaka priredila v nedeljo 20. aprila 1969 ob 14.30 uri v veliki dvorani Doma glasbe

koncert Kernjakovih pesmi

Sodelovali bodo združeni mešani in moški zbori z Gur in iz Podlune ter moški zbor SPD „Kočna“ iz Sveč kot zastopnik Kršćanske kulturne zveze.

Ljubitelji petja prisrčno vabljeni

V Jugoslaviji gradijo ladje velikanke

Ko so leta 1960 v puljski ladjedelnici „Uljanik“ zgradili tanker s 25.000 tonami nosilnosti, je bil to velik dogodek. Temu prvemu velikemu tankerju je kmalu sledil tanker z nosilnostjo 32.500 ton. Potem pa so bili za gradnjo še večjih ladij, za modernizacijo same gradnje in uvedbo sodobne tehnologije pri gradnji potrebni veliki naporji z ustreznimi investicijami. Tako se je v zadnjih letih razvila gradnja ladij velikank.

V Splitski ladjedelnici so leta 1967 splavili ladjo za razsute tovore z 41 tisoč tonami nosilnosti, v reški ladjedelnici so zgradili kar štiri ladje za razsuti tovor po 42.000 ton, splitska ladjedelnica pa je to leto zgradila po naročilu iz Londona 46.000-tonsko ladjo, največjo, ki je bila doslej zgrajena v Jugoslaviji. Potem pa so jugoslovanske ladjedelnice dobile naročila za gradnjo še večjih ladij. Prvo tako naročilo je dalo indijsko brodersko podjetje za dva supertankerja po 88.000 ton nosilnosti.

Inženirji konstruktorji in graditelji ladij v splitski ladjedelnici so pri gradnji tega supertankerja uspešno obvladali najpomembnejše konstrukcijske naloge, zlasti tudi težavne probleme v zvezi s splavljenjem tako velike ladje. Ob splavitvi s se razen redkih strokovnjakov in delavcev tisoči prisotnih niso zavedali, kako velikanske priprave so bile potrebne za samo splavitev. Težave se namreč stopnjujejo z velikostjo ladje. Najtežji je pri splavitvi trenutek, ko kma ladje zaplava v morje in se velik del teže prenese na kljun ladje, ki še drsi po navozu. Pri tem mora trup ladje vzdržati znatno večje napekosti in sile v materialu, kakor pri največjem orkanu na morju. Strokovnjaki ladjedelnice so se za to splavitev pripravljali celo leto. Uporabili so poseben način splavljenja. Morali so namestiti izredno močne hidravlične naprave, ki so dale orjaškemu, 17.000 ton težkemu trupu ladje impulz, da se je premaknil in začel drsiti po navozu proti morju. Zaradi težav pri splavitvi marsikje raje grade ladje velikanke za zapornicami v suhem doku, kamor po zgraditvi spuste vodo, da ladja zaplava. V Jugoslaviji pa tako velikega doka nimajo in bi ga morali šele zgraditi z velikanskimi stroški.

Jugoslovanske ladjedelnice so se v svoji konstrukcijski dejavnosti zadnja leta usmerile na najsodobnejše konstrukcijske rešitve in gradnjo specialnih ladij. Tako so v Splitu izdelali načrte za ladje velikanke, ki predstavljajo nekakšno kombinacijo med tankerjem za tekoči tovar in ladjo za razsuti tovor. Medtem ko so običajni tankerji zaposleni pri prevozu nafte le v eni smeri, v drugi pa plovejo prazni z vodnim balastom, omogoča kombinirana konstrukcija prevažati tudi razsuti tovor, n. pr. v eni smeri gorivo, v drugi pa žito. Na ladiji so predvidene posebne naprave za hitro čiščenje, umivanje in sušenje skladišč, če je treba ladjo, ki je prevažala nafto, pripraviti na primer za prevoz žita. Splitski projekt za tako ladjo velikanko z nosilnostjo 73.500 ton je hitro privabil naročnike. Tako so dobili za ta tip ladje kar štiri naročila v skupni vrednosti 34 milijonov dolarjev. Splitski konstruktorji so se hitro lotili tudi gradnje najsodobnejših specialnih ladij za prevoz blaga v kontejnerjih in imajo že naročila za dve taki ladji.

Tudi v drugih jugoslovanskih ladjedelnicah ladijski konstruktorji niso mirovali. V puljski ladjedelnici „Uljanik“ so se odločili za gradnjo mamutskih tankerjev z nosilnostjo do 200.000 ton, in sicer po sistemu ločene gradnje ladje v 2 delih, ki jih potem po splavitvi v vodi združijo. Po tem sistemu že grade v Uljaniku prvega izmed treh naročenih

supertankerjev z nosilnostjo po 85.000 ton. Ustrezno licenco za tak način gradnje so kupili v Japonski, hkrati pa so se tesno povezali z amsterdamsko ladjedelnico, kjer grade po isti licenci serijo mamutskih tankerjev po 210.000 ton nosilnosti.

Že lani je puljska ladjedelnica poslala v amsterdamsko ladjedelnico 165 delavcev in varilcev, da se nauče izdelovati velike serije ladij in načina varjenja za združitev obeh delov ladje v vodi, ki je izredno zahtevno. Letos so v Amsterdam poslali še velike nove skupine delavcev, da bodo povsem pripravljeni za gradnjo prvih mamutskih tankerjev. Nedavno so sklenili prvo pogodbo z velikim broderskim podjetjem v Oslu za gradnjo dveh tankerjev po 200.000 ton nosilnosti. Pogajajo pa se na Norveškem še za nadaljnja naročila.

Jadran pričakuje uspešno sezono

Že v začetku aprila bodo pripravljeni za sprejem gostov vsi turistični kraji na Jadranu. Letos je zanimanje inozemskih turistov za letovanje v Jugoslaviji večje kot kdajkoli poprej. Že v začetku leta so predstavništva Jugoslavije v Londonu, na Dunaju, v Frankfurtu, Stockholmu, Haagu začela dobivati pisma in telegrame z zahtevami v zvezi s pogoji bivanja v Jugoslaviji. Pričakujejo, da bo letos v sezoni na tem območju 20 milijonov prenočitev, devizni dotok pa bo za petino večji kot lani.

Na območju Makarske je že rezervirana polovica razpoložljivih zmogljivosti za čas od 1. maja do 1. oktobra. K temu so nedvomno pripomogle cene, ki so ostale od lani nespremenjene. Predvsem se za letovanje v Makarski zanimajo gostje iz Zahodne Nemčije, Avstrije, Anglije in Češkoslovaške.

Na reško-istrskem območju so z usmeritvijo na zimski turizem zabeležili pomembne uspehe. Glavna sezona pa še vedno pomeni najvažnejšo postavko v celotni bilanci turističnega prometa. Zato so se že pričele priprave za bližnjo invazijo gostov. Pričakujejo mnogo uspešnejše poslovno leto, vse te predpostavke pa temelje na cenah in kvalitetni storitvi.

Prvi gosti so že prispeli v začetku aprila. Pripravljenih je nad 13.000 novih postelj v hotelih in približno 4000 pri zasebnikih. Tisti, ki se bodo odločili za letovanje v tem delu Jadrana, bodo lahko bivali tudi v hotelih in naseljih paviljonskega tipa v Rabcu, Medulinu, Verudi, Vrsarju, Poreču, Umagu, Crikvenici, Selcah, Novem Vinodolskem, Se-

nju, na Rabu, Lošnju, Njivicah, Malinski in Puntli na Krku.

Motorizirane turiste čaka več presenečenj. To so nove trajektne zveze Brestova, Porozin in Senj—Baška—Lopar. Prašne ceste na Krku je nadomestila krška magistrala, asfaltirani pa sta tudi cesti Karlobag—Gospić in Senj—Plitvice.

Dalmacija stopa v novo turistično sezono s 6000 novimi posteljami, razširjenimi zmogljivostmi v campih in zasebnih sobah, tako da skupno s prejšnjimi objekti lahko sprejme 200.000 gostov. Najpomembnejša novost s tega območja je vsekakor novo ustanovljeno združeno podjetje „Union-Turist-Dalmacija“, ki je sprejelo tudi nove člane-hotelirje Šibenika in Makarske. Doslej je bilo na tem območju dogovorjeno približno 80 odstotkov zmogljivosti.

Letališče Split, ki je lani uvedlo taksi letalo in hidrogliser za Split, je za to sezono nabavilo še en hidrogliser za Dubrovnik in Zadar. Na črnogorskem Primorju so letos povečali zmogljivosti za 4000 postelj od lanskih 40.732.

Ulcinsko gostinstvo začne novo sezono s 440 novimi hotelskimi posteljami. Glavni aduti za letošnjo sezono, od katere mnogo pričakujejo, so stabilne cene, ki se že več let niso spremenile.

Po podatkih Turistične zveze Jugoslavije bodo 1. maja v vrsti primorskih in drugih turističnih krajev dograjeni številni novi hotelski objekti A in B kategorije, ki bodo močno povečali sedanje turistične zmogljivosti in tako vplivali na še večji pritek tujih in domačih turistov.

POŠIROKEM SVETU

WASHINGTON. — Ob obletnici umora Martina Luthra Kinga je prišlo v Chicago do rasnih nemirov in demonstracij, med katerimi je bilo več ljudi ranjenih, mnogo pa jih je policija aretirala. V Memphisu se je spominskega pohoda v počastitev umorjenega črnega voditelja udeležilo okrog 15 tisoč ljudi. Množico je skozi mestno središče in mimo motela, kjer je bil ubit M. L. King, vodil Kingov naslednik Ralph Abernathi. Po končanem osem kilometrov dolgem pohodu se je množica zbrala pred mestno hišo in poslušala spominski govor Edwarda Kennedyja.

KARACHI. — V Pakistanu, ki ga zadnji čas pretresajo notranji nemiri, so v bližini Karachija pred kratkim izstrelili svojo prvo dvostopenjsko raketo na pot okoli Zemlje. Raketa z imenom „Rehnuma 1“ je poletela 140 km visoko, s seboj okoli našega planeta pa je ponesla 40 kg opreme iz raznih instrumentov za proučevanje zgornjih plasti atmosfere.

ADIS ABEBA. — Etiopska vlada je sprejela več ukrepov za vzdrževanje reda in miru. Med drugim bo vsakdo lahko aretirani in brez obsodbe zaprt do treh mesecev, vsa zasebna in javna zborovanja pa so prepovedana. Ti izjemni ukrepi bodo veljali šest mesecev in, kakor trdijo abesinski vladni krogi, niso neposredno povezani z nedavnimi študentskimi nemiri, ampak so namenjeni predvsem proti dejavnosti eritrejskih separatistov.

ZAGREB. — Do začetka letošnjega jesenskega zagrebskega velesejma bodo zgradili dva nova razstavnata paviljona, in sicer avstrijskega in pa paviljon Zahodne Nemčije, katerih površina bo znašala 10 tisoč kvadratnih metrov. Razstavni prostor zagrebskega velesejma bo z dograditvijo teh dveh paviljonov meril skupno že 200 tisoč kvadratnih metrov.

LJUBLJANA. — Na nedavnem mednarodnem seminarju pod naslovom „Jugoslavija danes“, ki ga je organiziral mednarodni odbor študentske skupnosti v Ljubljani in se je vršil v Čateških Toplicah od 30. marca do 5. aprila, se je zbralo 60 tujih študentov iz 15 držav. Na seminarju so predavali ugledni politični in družbeni delavci ter seznanili navzoče študente z odnosi Jugoslavije do Zahoda, do socialističnih dežel in do tretjega, nevezanega sveta.

BARCELONA. — Nad tristo katoliških duhovnikov iz Barcelone je v pismih na papeža Pavla VI. in na komisijo za človečanske pravice pri Združenih narodih protestiralo proti samovolji policije v Španiji. Duhovniki so pozvali komisijo OZN, naj razišče njihovo obdolžitev, da španska policija mnogokrat do 60 ur dolgo muči zapornike. Že januarja letos je 1500 španskih intelektualcev objavilo dokument, ki pravtako dolži špansko policijo, da se napram zapornikom poslužuje mučilnih metod.

LOS ANGELES. — V procesu proti Sirhanu Bisari Sirhanu, ki je obtožen umora senatorja Roberta Kennedyja, je sodišče v torek zaključilo dokazilni postopek, v katerem je bilo zaslišanih 90 prič. Sodna obravnava je doslej veljala že milijon dolarjev, t. j. 25 milijonov šilingov.

MADRID. — Okrog 500 duhovnikov baskovske narodnosti je zahtevalo od španskih škofov, naj obsodijo izjemno stanje, ki ga je Francovi režim uvedel v deželi Baskov, in neugotovo ukrepe vse potrebno za ločitev cerkve od države.

ORAN. — Revolucionarno sodišče v Oranu je obsodilo v odsotnosti na smrt bivšega podpredsednika začasne alžirske vlade Krima Belkasema, ki so ga obtožili, da je lani skušal vreči alžirsko vlado. Na smrt je bil v odsotnosti obsojen še en obtoženeцter Amirat Sliman, ki je edini sedel pred sodiščem na zatožni klopi. Na dosmrtno ječo pa je bilo obsojenih devet obtožencev.

Madžarsko glavno mesto Budimpešta je postalo dvomilijonsko naselje. Predsednik mestnega sveta dr. Istvan Sarlos je izjavil, da ima Budimpešta dva milijona prebivalcev, kar je petina celotnega prebivalstva Madžarske.

Mesto je nastalo leta 1872, ko so se združila naselja Pešta, Budim in Starl Budim. Danes je Budimpešta politično

Budimpešta
ima 2 milijona prebivalcev

in kulturno središče države in tudi pomemben gospodarski center, kajti samo v tem mestu je združene 45 odstotkov vse madžarske industrije. Znanja pa je tudi kot veliko kopališče, saj ima 123 izvirov tople vode, ki dajejo dnevno 70 milijonov litrov zdravilne slatine.

Iz drugih časopisov:

Die Minderheiten in Österreich

V časopisu „St. Josephs Blatt“, ki izhaja v mestu St. Benedict v ameriški državi Oregon, je bil v številki 3 z dne 1. februarja 1969 objavljen pod naslovom „Minderheiten in Österreich“ daljši članek, ki se bavi s položajem narodnih manjšin v Avstriji — dunajskih Čehov, gradiščanskih Hrvatov in koroških Slovencev. Iz tega članka ponatiskujemo del, ki govori o Slovencih na Koroškem in kjer je dobesedno rečeno:

Am schwierigsten liegen die Verhältnisse in Südkärnten. So wie die burgenländischen Kroaten sind auch die Kärntner Slowenen der weitaus überwiegenen Mehrzahl nach tief katholisch. Dadurch gerieten sie bereits vor 1918 in einen Gegensatz zur deutschsprachigen, sehr stark deutschnational und antiklerikal eingestellten Intelligenz Kärntens. Diese versucht heute, ein eigenes „windisches Volk“ zu erfinden und benützt dabei das altdeutsche Wort „windisch“, das im Mittelalter für alle Slowenen gebraucht wurde. Heute bezeichnet man als „windische“ jene Slowenen, die bereit sind, sich germanisieren zu lassen. Da Kärnten an Jugoslawien (und somit an Slowenien) angrenzt, ist der Gegensatz hier besonders tief. Als im Jahre 1920

in Südkärnten über die Zugehörigkeit des Landes zu Österreich oder Jugoslawien abgestimmt wurde, siegte Österreich. Es ist statistisch nachweisbar, daß ein verhältnismäßig großer Teil der Kärntner Slowenen damals für Österreich und nicht für Jugoslawien gestimmt hat. Trotzdem blieben viele deutschsprachigen Kärntner den slowenischen Landsleuten gegenüber mißtrauisch.

Heute ist die Lage so, daß die slowenische Volksgruppe in Kärnten gesetzlich volle Gleichberechtigung genießt. Sie hat ihre Schulen, ihre Zeitungen, ihre Vereine. Aber gesellschaftlich wird auf die meist dem einfachen Bauernstand angehörigen Kärntner Slowenen ein ungeheurer — leider juristisch nicht nachweisbarer — Druck ausgeübt. Etwa in der Weise, die Kinder nicht mehr slowenisch lernen zu lassen. Während in der benachbarten italienischen Region Venezia-Giulia die italienischen Behörden die Meinung vertreten, es müsse hier — auch von italienischen Kindern! — mehr slowenisch als etwa englisch ge-

lernt werden, da sie das Slowenische voraussichtlich besser in ihrem Leben gebrauchen können, wird es in Kärnten beinahe als „Landesverrat“ betrachtet, wenn deutschsprachige Kinder slowenisch lernen. So bemüht man sich, durch gesellschaftlichen Druck auch die Kinder slowenischer Eltern davon abzuhalten, slowenische Schulen zu besuchen. Die österreichische Bundesregierung ist sicher gutmeinend — und vor allem hat Bundeskanzler Dr. Klaus schon einige Male warme Worte für die Kärntner Slowenen gefunden, aber die Bundesregierung sitzt in Wien und erfährt oft nichts von dem Verhalten gewisser örtlicher Institutionen und halbamtlicher Stellen.

Leider ist auch ein kleiner Teil der katholischen Geistlichkeit in Kärnten nicht völlig frei von deutschnationalen Ambitionen. So konnte erst vor wenigen Wochen ein Buch erscheinen, in dem man die sonderbare Argumentation zu lesen bekam: man mache den Wienern nicht zum Vorwurf, wenn sie ihre Kinder nicht in den Russisch-Unterricht

senden, wohl aber den Kärntnern, wenn sie ihre Kinder vom Slowenisch-Unterricht abmelden. Nun weiß in Österreich beinahe schon das Kindergartenkind, daß es wohl eine bodenständige slowenische Volksgruppe in Kärnten, aber keine bodenständige russische Volksgruppe in Wien gibt. Was in Kärnten auch Landessprache ist, ist in Wien reine Fremdsprache. Der österreichische Staatsvertrag von 1955 schützt aber ausdrücklich die kroatische und slowenische Minderheit in Österreich. Hier stellen sich jene wenige, aber oft einflussreichen Geistlichen in schroffen Gegensatz zu ihren Amtsbrüdern in allen anderen österreichischen Bundesländern, selbst in Kärnten, und vor allem zur offiziellen Haltung der katholischen Kirche als solcher. Üble Relikte einer freidenkerischen und nationalsozialistischen Vergangenheit. Wobei zum Schluß noch bemerkt sei, daß es weder unter den burgenländischen Kroaten noch unter den Kärntner Slowenen ernstzunehmende irredentistische Strömungen gibt, die einen Anschluß an Jugoslawien fördern, während vielleicht mancher deutschsprachige Kärntner noch immer von einem „Großdeutschen Reich“ und Adolf Hitler träumt.

Kaj je z našo literarno dejavnostjo

Čeprav na Koroškem le od časa do časa doživimo izid literarnega dela, je to kljub temu dokaz, da je v našem človeku volja do oblikovanja umetniške besede. Tu predvsem mislim na literarno ustvarjalnost v povojnem času, zlasti v zadnjih desetih letih.

Ker v zadnjem času nismo bili deležni posebnega dogodka na našem literarnem obzorju, je brez dvoma upravičeno vprašanje, kaj je z našo literarno dejavnostjo?

Sicer je z revijo Mladje v našo javnost stopila mlada literarna generacija, ki je dejansko vnesla nov impulz v našo kulturno dramavo. Izšlo je že več števil mladja in večina sodelavcev je tudi nastopila s samostojnimi knjigami. Kljub temu pa moramo ugotoviti, da je na to dejavnost, ki je bila res spodbudna, legla mora zaspanosti. Toda ravno zdaj, ko je to naše življenje in delo bilo priznано tudi v matični deželi, bi moralo naše prizadevanje k spodbudi naših literatov do čimvečje ustvarjalnosti biti tem bolj na mestu. Saj je Slodnjak v svoji zadnji izdaji Zgodovine slovenskega slovstva zabeležil skoraj vsa literarna imena naših sodobnikov. Moramo se pa tudi zavedati, da je zapisal, da obetajo dosti več, kot so doslej pokazali. To ni očitek temveč zgolj upravičen povod in spodbuda k nadaljnjemu delu in stremljenju po čim boljši kakovosti naše literature. Vemo, da je za dobro literarno delo potrebna dolga doba. Vemo pa tudi to, da so naši literarni ustvarjalci še mladi. Prav to pa obvezuje nas, kakor tudi ustvarjalce same, da pridemo drug drugemu bliže, da se spoznamo in se seznanimo z željami bralca ter hote-njem umetnika.

Mislim, da je glavni vzrok naše trenutne agonije ravno v tem, da se med sabo ne poznamo. Zato je tudi odnos med bralcem in avtorjem tuj, včasih celo odklonilen. V tem je tudi pravi vzrok kulturnega molka, ki je nastal zaradi osamljenosti naših literarnih ustvarjalcev. Seveda je v prvi vrsti dolžnost umetnikov, da se med sabo povežejo in seznanijo. Če so naše politične organizacije spoznale, da je za doseg naših narodnostnih pravic edino uspešna skupna pot, potem je to temvečji moralni dolg naših literatov, da v strnjem krogu oblikujejo besedno umetnost slovenske manjšine na Koroškem. Če bomo prišli do tega spoznanja, bomo lahko zabeležili tudi večje uspehe na našem literarnem področju in se znebili oklepa samorastništva v katero je zakleta skoraj vsa naša literatura oziroma njeni ustvarjalci na Koroškem.

Klub mladje je za tako povezanost imel in še ima največje možnosti, da v sebi združi vse, ki so doslej pokazali, da so sposobni kaj ustvariti. Mislim, da tu politična usmerjenost posameznika ni in ne sme biti merilo pri vabilu posameznikov k sodelovanju. Predvsem pa so za to zadolžene vse naše kulturne institucije, da tako delovanje podprejo in pospešujejo. Veliko pa bi k temu lahko pripomogla naša inteligencija, ki razen nekaj izjem popolnoma brezbrizno gleda na to vrsto naše dejavnosti. Naši pesniki in pisatelji pa bi morali s pomočjo obeh kulturnih organizacij in prosvetnih društev privrežati literarne večere in razgovore z našimi ljudmi na podeželju ter jih tako seznanjati s svojimi deli in jim tolmačiti svojo izrazno obliko. Prepričan sem, da bi ob teh stikih marsikdo spoznal, da napačno gleda na delo naših umetnikov; ustvarjalci pa bi lahko prisluh-nili utripu srca našega človeka, ki je čisto osamljen in prepuščen svoji narodni usodi. Ta oblika bi obojestransko vplivala spodbudno in hkrati tudi vzgojno.

Na Koroškem pogrešamo stvarne literarne kritike, ki bi morala izvajati nalogo in strmeti zatem, da bi vzgajala naše mlade literate in dvigala kvaliteto njihovega umetniškega dela.

Ob vsem tem pa pogrešamo tudi to, da na Koroškem nimamo nobene institucije, ki bi smatrala za potrebno ustanovitev stalnega sklada za javni razpis literarnih nagrad. Pre-

Nova Gorica ima poklicno gledališče

Po štirinajstih letih delovanja Goriškega gledališča v Novi Gorici kot polpoklicne ustanove je 28. marca 1969 občinska skupščina sprejela sklep o ustanovitvi poklicnega gledališča. To namerava v prihodnje delovati pod naslovom „Primorsko dramsko gledališče“. Kajti Goriško gledališče namerava zadržati in še razviti značaj izrazito akcijske gledališke skupine, njena akcija pa je usmerjena predvsem v vseh 10 občin Primorske in v zamejstvo.

Ravnatelj goriškega gledališča Jože Babič je na tiskovni konferenci v torek povedal, da se bo gledališče borilo zoper delitev slovenskega kulturnega prostora na interesne sfere. „Tam, kjer se srečujejo gledališča kot gostje, naj vladata medsebojni dogovor in sodelovanje“, je dejal ravnatelj Babič. „V našem prostoru delujeta dve poklicni gledališči: V Trstu in Novi Gorici. Med obema je že vzpostavljena koordinacija, ki naj regulira sodelovanje obeh gledališč v smislu dopolnjevanja in izpopolnjevanja.“

Praksa je pokazala, da ni koristno, da neko gledališče leta in leta samo monopolno deluje na nekem področju. Pokazala je tudi, da občasna gostovanja drugih kvalitetnih gledališč povečujejo zanimanje za odrsko umetnost. Goriško gledališče, ki je letos odigralo že 12 predstav v zamejstvu, pripravlja novo serijo takšnih gostovanj.

V sezoni, ki se je začela novembra lani in ki še ni končana, je Goriško gledališče odigralo že 108 predstav. Skupaj si jih je ogledalo skoraj 33.000 obiskovalcev. V svojem skorajšnjem razvoju pa predvidevajo 150 do 170 predstav v sezoni, ta dejavnost pa bo veljala kakih 50 milijonov starih dinarjev. Polovico te vsote prispeva ustanovitelj — novogoriška občina, drugo polovico pa prisluži gledališče samo s svojo dejavnostjo. Postopoma predvidevajo s porastom kvalitete predstav tudi porast lastnih stroškov na 70 milijonov v sezoni. Odnos med podporo in lastnim dohodkom pa bo tudi pri tej vsoti ostal pol-pol. Podpora pa gre dejansko gledalcem, ki še ne zmorejo plačevati ekonomske cene vstopnice, in ne gledališču. Postavljanje

podpiranja gledališke dejavnosti v to luč pa pomeni kvalitetno spremembo v obravnavanju slovenske kulturne problematike. Goriško gledališče je postalo peto poklicno gledališče v Sloveniji in šesto slovensko. Trenutno ima 16 stalno zaposlenih članov, od tega je polovica igralcev, med temi pa je spel polovica moških in polovica žensk.

Najvažnejša naloga pred najmlajšim slovenskim poklicnim gledališčem je kvalitetna rast, s katero naj Goriško gledališče čimprej doseže sorodne ustanove s častitlji-

vejšo tradicijo. Kvaliteta pa je posledica odvisna predvsem od programa uprizorjenih del, saj se bo programu prilagojevala tudi sestava ansambla.

V prihodnji sezoni namerava gledališče uprizorjati samo slovenska dela, med njimi F. Bevka „Kapšana Martina Cedermaca“ in dramatizacijo literarnih del S. Vuge. Prav zdaj pa študirajo O'Caseyeva drama „Plug in zvezde“, ki jo režira kot gost Dušan Jovanović. Premiera bo v začetku maja. Ob 50. obletnici partije, sindikatov in SKOJ pripravljajo recital „Delu čast in oblasti“. Za poletne mesece pa bo skušalo Goriško gledališče pripraviti predstavo na prostem, morda Linhartovega „Matička“, ki bi bil zelo primeren za začetek nove, slovenske gledališke sezone.

Koroške narodne pesmi na novi plošči

Založba Mladinska knjiga je izdala že drugo malo ploščo s posnetki Akademskoga pevskega zbora „Tone Tomšič“ iz Ljubljane. Tako kot je bila prva plošča hitro razprodana, tako bo najbrž tudi druga kmalu našla pot med ljubitelje dobre ljudske pesmi.

Koroške ljudske pesmi, ki jih poje zbor pod vodstvom svojega dirigenta Marka Muniha, so iz koncertnega programa, s katerim je nastopal v prejšnji sezoni doma in z njim gostoval na Finskem in v Sovjetski zvezi. Za interpretacijo teh pesmi je zbor požel vrsto pohval doma in na tujem ter dosegel v pogledu zvočnosti, homogenosti in izrazne dovršenosti enega izmed najvišjih nivojev po vojni. Tako je ta plošča obenem tudi dragocen dokument o umetniški vrednosti Akademskoga pevskega zbora v lanskem sezoni.

Na plošči so posnetki Ziljske ohceti, ki jo je po zapisih Franceta Marolta priredil Samo Vremšak v skladu z značajem koroške pesmi, ki je predvsem v njeni jasnosti in raz-

ločnosti, v mehki koroškega narečja ter v posebni darovitosti Korošcev, kar vse jih odlikuje pred pesmijo slovenske sredine, kot je ugotovil že veliki raziskovalec slovenske ljudske pesmi in dolgoletni dirigent APZ France Marolt. Poleg Ziljske ohceti so posnete še pesmi Ta drumelca v zapisu Franceta Cigana, Pojdam v Ru-te, ki jo je po zapisu Zdravka Švikaršiča priredil Mirko Kokol ter priredba Silvestra Miheliča Puobič sem star šele osemnajst let. Zadnja pesem je postala šlager lanske sezone in povsod, kjer jo je APZ zapel, navdušila občinstvo, ki nikoli ni bilo zadovoljno, da jo sliši samo enkrat. To je ena izmed najlepših, izrazno najbolj občutenih koroških pesmi, ki je našla v Miletu Štimcu tudi idealnega interpreta-solista.

Posnetki (snemalec je Sergej Dolenc), so zadovoljivi, plošča je snemana samo v mono tehniki in na 45 obratov.

Kvaliteta posnetka, predvsem pa zbora in izbor pesmi bodo gotovo našli obilo odjemalcev te plošče.

V Združenih državah Amerike izdajo velikanske vsote za tako imenovano obrambo

Predstavniki FAO svetovne organizacije za kmetijstvo, se trudijo, kako bi človeštvu zagotovili več hrane. Druge organizacije tožijo, da je na svetu tretjina (okoli ena milijarda) ljudi podhranjenih in vse kaže, da bo v bodoče še huje. V istem času človeštvo meče v neverjetne in celo pogubne namene velikanska, že neverjetna sredstva. Konkretni podatki:

Pred nedavnim je obrambno ministrstvo ZDA objavilo sporočilo, iz katerega izhaja, da znaša premoženje ameriškega obrambnega sistema 202 milijardi dolarjev. Od tega 100 milijard odpade na vrednost orožja, 43,8 milijarde na vrednost opreme, 38,7 milijarde na premičnine, 20 mrd. pa na „razno“. Od celotnega „vojaškega premoženja“ v znesku 202 milijardi, odpade 79,9 milijarde na „premoženje“ mornarice, 82,8 na vojno letalstvo, 45,9 na pehoto, 3,9 milijarde pa na „ostalo“.

Ameriška agencija UPI je ob teh podatkih zapisala, da je vsak državljan ZDA pri tem „premoženju“ soudeležen s 1000 dolarji. V povojnem času pa je za „obrambo“ vsake ameriške državljan prispeval v povprečju že 6000 dolarjev.

Iz istih virov izhaja, da so ZDA od konca vojne do danes potrošile za vojsko in vojno 1100 milijard dolarjev. To je toliko, kolikor znaša šestletni nacionalni dohodek vsega tako imenovanega sveta v razvoju, ki praktično obsega dve tretjini vsega človeštva.

Če pa so ZDA v povojnem času dale za „obrambo“ 1100 milijard dolarjev, premoženje ameriškega obrambnega sistema pa znaša danes „le“ 202 milijardi dolarjev, kam so šla ostala sredstva? Kam je šlo 898 milijard dolarjev?

Precej tega je prav gotovo šlo za „pomoč“ nerazvitim, kot v Washingtonu označujejo tudi vojaško pomoč raznim zavazniškim državam. Veliko več pa je šlo za vojno, saj skoraj ni bilo po vojni vojaškega ali kakega koli zapleta na svetu, kjer bi se ne bile vmešale ZDA, ali vsaj njena „povsod pričujoča“ CIA. In tako si lahko mislimo, da je precejšen del tistih 898 milijard dolarjev bilo porabljenih v korejski in vietnamski vojni.

pričan sem, da to ne bi zahtevalo velikih finančnih obremenitev, da pa bi na rast naše literature in tudi likovne umetnosti vplivalo zelo vzpodbudno.

To je nekaj bežnih ugotovitev, ki se ob razmišljanju naše besede in tudi

likovne umetnosti kar same od sebe ponujajo in upati je, da bo prišlo do realizacije teh predlogov, ki res niso zahtevni in dejansko odvisni le od dobre volje naših kulturnih ustanov.

Kokot Andrej

KULTURNE DROBTINE

● Na Dunaju je minulo nedeljo v 59. letu starosti umrl Eduard Strauss, zadnji glasbeni potomec znamenitih skladateljev Straussov, med katerimi je tudi Johann Strauss, sloviti kralj dunajskega valčka. Eduard Strauss se je v največji meri udeleževal kot dirigent glasbenih del svojih prednikov, manj pomemben pa je bil kot skladatelj lahke zabavne glasbe. Z družbenim Johann-Strauss-orkestrom je v zadnjih letih prepotoval skoro ves svet. Pred leti je dirigiral tudi v Celovcu.

● Strakovna komisija na tekmovalju za najboljšo zbirko lirskih pesmi, ki so ga začeli lani na pobudo avstrijskega združenja novinarjev, je dodelila nagrado 10.000 šilingov pesnici Juliani Windhager iz Salzburga, rojeni leta 1912. Dobitnica je že prej dobivala nagrade za svojo literarno delovanje.

● Kongres knjižnikov češkoslovaške, ki je bil napovedan za 12. in 13. april, so odložili za nedoločen čas. Vodstvo zveze knjižnikov je v tej zvezi ugotovilo, da sedanji položaj na češkoslovaškem ni ugoden za tak sestanek.

● Danes je dopolnil slikar Werner Berg 65 let svojega življenja. Doželen glavar Šima je ob tej priložnosti poslal umetniku pismo z voščili in izrazi priznanja njegovemu delu, ki bo ostalo za vedno povezano s kulturnim življenjem Koroške in ki je veliko prispevalo, da je postala naša dežela znana daleč preko svojih meja.

● Ena izmed letošnjih Körnerjevih nagrad za leto 1969 je bila priznana beljaškemu avtorju dr. Heinzu Zochmannu. Nagrado bodo avtorju podelili 25. aprila na Dunaju.

● Na Muti na Koroškem že vrsto let ustvarja likovni samouk Anton Repnik. Njegovo delo je v množici del takomenovanih slikarjev največ nekaj posebnega, saj se slikar posveča v glavnem le socialnim temam. Pred kratkim je Repnik sodeloval na razstavi del naivnih slikarjev v Nürnbergu, sedaj pa pripravljamo samostojno razstavo v Lamutovem likovnem salonu v Kostanjevici na Krki.

● Na tekmovalju za „pesem Evrope“, ki je bilo v madridskem Kraljevskem gledališču, so zmagale kar štiri države hkrati, namreč Španija, Britanija, Nizozemska in Francija, kajti pesmi teh držav so dobile vsaka enako število glasov.

● Zahodnonemško mesto Kiel je svojo letošnjo kulturno nagrado priznalo južnokorejskemu skladatelju Isangu Yunu. Po naročilu mesta Kiela je Yun napisal tudi svojo prvo opero „Ljubljena lisičica“, ki bo doživela svojo krstno uprizoritev prihodnje leto v okviru kulturnih tednov v Kielu.

● V Vrtojbi blizu jugoslovansko-italijanske meje na Goriškem so slavnostno počastili 100-letnico ustanovitve čitalnice. Poleg nekdanjih čitalničarjev so v programu sodelovali tudi učenci osnovne šole ter člani domačega kulturno-prosvetnega društva. Poleg pevskih in odrskih nastopov je proslava obsegala tudi razstavo o današnjem kulturno-prosvetnem življenju, umrle kulturne delavce pa so počastili s tem, da so položili cvetje na njihove grobove.

Na Koreji je na račun tega orožja ostalo brez strehe 600.000 družin, milijon ljudi pa je izgubilo življenje. Gornje podatke pa je treba dopolniti še z milijonom invalidov, ki bodo vse življenje „uživali“ sadove te zares „velikodušne“ pomoči ZDA.

Kaj pa Vietnam? Že pred časom je mednarodni Rdeči križ sporočil, da je bilo pred prekinitvijo bombnih napadov na Severni Vietnam v južnem in Severnem Vietnamu doslej pobabljenih nad 750.000 otrok pod 14. letom starosti. Koliko je bilo mrtvih in koliko domov požganih, nihče še ne ve. Vsekakor zelo veliko, saj so ZDA same sporočile, da so samo nad Severni Vietnam odvrle že nad milijon ton bomb. Če k temu dodamo bombe, ki so jih odvrle na Južni Vietnam, nadalje, če upoštevamo še naplamske bombe, ki so opustošile ne le posamezne vasi, pač pa cela področja, vstevši velikanske gozdne komplekse, je povsem razumljivo, da je ves ta „vojaški material“ veliko stal, kar pa je šlo iz omenjene velikanske vsote.

V te stroške pa je treba prišteti še izdatke, ki so jih ZDA imele pred nekaj leti v Dominikanski republiki, kjer so tudi „varovale“ in „obvarovale“ za njih edino pravično „demokratsko“ ureditev.

Ljudje iz Bele hiše in Pentagona pa imajo že drugo opravčilo za tolikšne stroške: Oni pravijo, da so poklicani in celo dolžni varovati mir na svetu pred nekom, ki da grozi, da bo ta mir porušil.

Seveda je tudi na drugi strani skupina ljudi, ki je tudi prepričana, da mora varovati mir na svetu. Zato se tudi tam prav nič ne varčuje, ko gre za tanke, bombnike, skratka za „obrambo“. Tako se stroški za obrambo vsega sveta pred vsem svetom povzpnejo na lepo vsoto 200 milijard dolarjev na leto.

V letošnjem proračunskem letu so ZDA namenile za obrambo 80 milijard dolarjev, kar je približno 10 odstotkov njihovega nacionalnega dohodka. Leta 1929 je ista država namenila „obrambi“ 1 milijardo 77 milijonov, kar pomeni, da se je „obramba“ od tedaj podražila za 74-krat. Seveda se je od tedaj povečal tudi nacionalni dohodek, vendar pa ne za 74 pač pa le za 10-krat.

In še en primerjalen podatek: med obema vojnama so svetovni izdatki znašali letno od začetnih 3,5 do 4,2 milijarde dolarjev, v lanskem letu pa 200 milijard. Torej so se „obrambni“ stroški od let med obema vojnama do danes povečali za 47 oziroma 57-krat, vzeto v svetovnem merilu. V splošnem velja, da človek iz leta v leto žrtvuje vedno več za „obrambo“ in „mir“. In vse kaže, da bo v tem nadaljeval. Morda celo tako dolgo, dokler se v tem „miru“ ne bo zadušil, ali dokler ga ne bodo sredstva za obranitev miru, ki jim sicer pravimo atomske bombe, tanki, križarke, topovi in podobne „igračke“, kakešne so strojnice in brzostrelke, res docela — umirile, ali umorile.

Kmetijska šola v Podravljah uspešno zaključila šolsko leto 1968-69

Konec marca je kmetijska šola v Podravljah odpuštila na svoje domove učence prvega letnika, ki so v začetku novembra prejšnjega leta zamenjali vsakdanje delo na svojih kmetijah s šolskimi klopki in strokovnimi knjigami, da bi s poklicnim šolanjem osvojili vse potrebno znanje za svoje bodoče uveljavljanje na domačih kmetijah in v vaški skupnosti. Kako je kmetijska šola tekom petih mesecev zastavljala svoje moči, da bi kmečkim fantom nudila vse osnove za uspešen razmah njihovih duhovnih osnov in za osvojitev osnovnih prijemov kmetijske znanosti, je na zaključni učiteljski konferenci poročal ravnatelj šole inž. Franci Einspieler.

Tudi v preteklem šolskem letu so se učitelji kmet. šole v Podravljah pri pouku strokovnih in splošno-izobraževalnih predmetov držali načela: v okviru učnega načrta, ki ga predpisuje za kmetijske strokovne šole ministrstvo za kmetijstvo in gozdarstvo na Dunaju, prilagoditi pouk specifičnim prilikam in pogojem naših kmetij, zasnovati pouk na sodobnih učnih metodah in pouk

strokovnih predmetov izpopolniti z vključitvijo modernih učnih pripomočkov.

Upoštevali so znanstvena dognanja, da večina ljudi obdrži le 20 do 25 odstotkov tega kar sliši, 30—35 odstotkov tega kar vidi in nad 50 odstotkov tega kar sliši in hkrati vidi, so učitelji podravelske kmetijske šole tudi v minulem šolskem letu posvetili vso skrb prilagoditvi pouka sodobnim, znanstveno utemeljenim učnim metodam in uporabi modernih učnih pripomočkov, kot so episkop, diaskop in filmski projektor. K temu vprašanju je ravnatelj poročal, da ima šola v lasti 32 diapozitivnih serij, ki jih je dobila od odseka za strokovni film pri ministrstvu za kmetijstvo in gozdarstvo na Dunaju. Imenovane diapozitive obravnavajo številne strokovne teme in služijo učiteljem kot uspešno dopolnilo pouka strokovnih predmetov v pomenu povezave teorije s kmetijsko prakso. Še bolj dragoceni pa so za šolo diapozitivi, ki so jih pripravili strokovni učitelji sami in ki obravnavajo specifične probleme in okolnosti naše domače kmetijske proizvodnje.

Vrzel med teoretičnim poukom in kmetijsko prakso so strokovni učitelji uspešno premagovali tudi s predavanjem zvočnih strokovnih filmov. S šestdesetimi filmi, ki jih je šola dobila na razpolago od prej imenovanega odseka za strokovni film pri ministrstvu za kmetijstvo in gozdarstvo na Dunaju, so učitelji seznanili učence s številnimi strokovnimi in splošno-izobraževalnimi temami. Tako je s pomočjo strokovnih filmov bilo mogoče po eni strani približati teoretični strokovni pouk praktičnim prijemom kmetijske proizvodnje, po drugi strani pa učence seznaniti s številnimi problemi in vprašanji, ki jih v okviru teoretičnega pouka na šoli v takem obsegu ni mogoče obravnavati.

Di bi učenci imeli možnost, da spoznajo specifične ureditve naprednih kmetijskih gospodarstev, je šola tudi v preteklem šolskem letu organizirala poučne ogledke kmetij v bližnji okolici. Na primeru treh kmetij, od katerih je za prvo značilno, da je sredi procesa preusme-

ritve in poenostavitve kmetijske proizvodnje, za drugo, da je spričo ugodne tujsko-prometne lege razširila svojo dejavnost na turistične storitve in za tretjo, da je strogo specializirana v proizvodnjo mleka in plemenskega materiala, je učencem postalo očitno, da današnja kmetijska proizvodnja ne more več biti rezultat naključja, temveč le plod sodobnih proizvodnih načel in v podrobnosti izdelanih tehnoloških postopkov. Na imenovanih kmetijah učenci niso več zasledili proizvodne pisanosti, ki je bila tipična za gospodarjenje naših prednikov. Tudi niso nič videli o poprej tako opevani kmečki idili, o kokoših, ki bi brskale po gnojiščih itd., zato pa so povsod spoznali poenostavljeno in urejeno kmetijsko proizvodnjo, slonečo na specifičnih proizvodnih in tržnih prilikah in zasnovano na strogem gospodarskem računu.

Presegalo bi okvir pričujočega spisa, če bi hoteli razčleniti in podrobno opisati kmetije, ki so jih obiskali učenci podravelske kmetijske šole, želeli pa bi na primeru strogo specializirane kmetijske proizvodnje pred mnogostransko.

Ta kmetija, ki je zbudila pri učencih največje zanimanje, obsega ca 9 ha obdelovalne površine in je specializirana na proizvodnjo mleka in plemenskega goveda.

Kmetija ne redi ne konj, ne svinj in ne kur. Poljedelska proizvodnja služi izključno živinoreji, to je proizvodnji krme. Ob ustrezni mehanizaciji proizvodnje in spravila krme, opravlja vsa zunanja dela, vključno siliranja gospodar sam. Ob taki proizvodni usmerjenosti dosega obrat ca. 160.000 šilingov bruto dohodka na leto ali ca. 38.100 šil. čistega dohodka na delovno moč.

Iz poročila ravnatelja povzema mo še, da je pripravila šola učencem tudi tečaj za avtogeno in električno varjenje in da so učenci, podobno kot prejšnja leta imeli priliko, da za časa bivanja na šoli opravijo šoferski izpit.

Na učiteljski konferenci je prišlo do izraza splošno zadovoljstvo učiteljev tako v pogledu na disciplinirano zadržanje učencev tekom šolskega leta ter na živahno zainteresiranost in aktivno sodelovanje med poukom, kot tudi v pogledu na učni uspeh.

Zaključno konferenco je grenila edinole ugotovitev, da kmetijska

nemu častitljivemu življenjskemu prazniku. Kmet Lojz pa ni štedil in je vsem izdatno postregel.

Pred nekaj tedni sta se v Pliberku poročila Marta Blatnik in Hanzej Nachbar. Nevesta je zelo spretna, vljuda in pri vseh gostih priljubljena natakarka pri Brezniku v Pliberku. Zenin Hanzej je doma iz Cirkovč in je sin ob novem letu tragično preminulega zaslužnega prosvetarja Franca Nachbarja, pd. Jopa. Zenin je v svojem poklicu zelo marljiv in prizadeven, tako da je računati, da bosta mlada zakonca v svojem prijetnem domu preživela zadovoljno in uspešno skupno življenjsko pot. Čestitamo!

Ob velikonočnih praznikih je bilo na Peci izredno živahno gibanje. Snežne razmere za smučarje so bile naravnost idealne, saj je na Peci še dober meter snega. Vzpenjača na Peco je bila izkoriščena do skrajne zmogljivosti. Pravijo, da bo na Peci snega za smučanje še do konec meseca. Prav v tem ima Peca veliko prednost pred mnogimi drugimi zimsko športnimi kraji.

Obvestilo

Zveza koroških partizanov ima možnost, da posreduje interesentom letovanje na morju, na Bledu ali v Trenti pod ugodnimi pogoji.

Na morju so možnosti letovanja v času od 5. 6. do 15. 6. in od 9. 6. do 15. 9. v sobah v počitniških domovih, od 23. 6. do 3. 7. v weekend-hišah in v času od 1. 7. do 17. 7., od 31. 7. do 20. 8. in od 16. 8. do 2. 9. pravitako v sobah počitniških domov.

Za ljubitelje športnega letovanja je tudi možnost letovanja v šotoru od 10. 6. do 8. 9.

Končno so dane možnosti letovanja na Bledu in v Trenti v počitniških domovih skozi vso sezono.

Interesenti, v prvi vrsti bivši partizani in izseljenci pa tudi drugi, ki želijo izkoristiti s svojimi družinami svoj dopust za letovanje na morju naj se prijavijo čim prej, najkasneje pa do 30. aprila 1969 pismeno na Zvezo koroških partizanov, Gasometergasse 10, 9020 Klagenfurt — Celovec ali pa telefonično na številko (0-42-22) 85-6-24, kjer dobijo tudi vse podrobne informacije glede krajev, cene in ostalo.

Zveza koroških partizanov

Inž. France Vernik

Ceprav inž. France Vernik svoja zadnja leta ni preživel na Koroškem, nas je vest o njegovi smrti močno pretresla; saj smo z njim izgubili pionirja in strokovnjaka, ki je s svojim znanjem kot agrarni strokovnjak zlasti v povojnih letih doprinesel svoj delež k gospodarskemu napredku slovenskega kmeta na Koroškem.

Inž. France Vernik je številnim slovenskim kmetom s svojimi strokovnimi nasveti stal ob strani in to predvsem slovenskim izseljencem, ki so se vrnili na svoje opustošene domačije in so morali znova urejati in obnavljati svoja posestva.

Inž. France Vernik pa se je močno prizadeval tudi za izobrazbo slovenskega kmeta in je v okviru Slovenske kmečke zveze predaval na številnih tečajih in kmetijskih posvetih. Svoje strokovno znanje pa je inž. France Vernik lahko v polni meri posredoval kmečki mladini, ko je Slovenska kmečka zveza ustanovila v Podravljah slovensko kmetijsko šolo in ga imenovala za ravnatelja tega izobraževalnega centra slov. kmečke mladine na Koroškem. To mesto je inž. France Vernik zavzemal do svoje upokojitve.

Vseh zaslug, ki jih ima inž. Vernik za razvoj kmetijstva na Koroškem tu ni mogoče naštevati, saj je poleg svojega poklica sodeloval kot pisec v številnih strokovnih listih. Predvsem pa je v našem listu skozi več let bil stalni sodelavec v rubriki „Obvestila naprednih gospodarjev“.

Za vse njegovo delo naj mu bo tu izrečena iskrena zahvala. V zgodovini kmetijstva med koroškimi Slovenci si je inž. France Vernik brez dvoma zaslužil vidno mesto.

Ko smo ga pred nedavnim položili k zadnjemu počitku na pokopališču v Šmarjeti v Rožu, se je inž. Verniku izpolnila zadnja želja — da počiva v domači zemlji, ki jo je nadvse ljubil.

Svojcem pokojnika izrekamo naše iskreno sožalje.

Iz okolice Pliberka

Sredi letošnje zime je Kolenikova mama v Šmarjeti praznovala osemdesetletnico svojega življenja. Mati Jerca, roj. Skuk, je pred desetletji poročila takrat mladega Kolenikovega kmeta Lipša. Doma je bila iz Potoč pri pd. Zmavcu. Na gorski Kolenikovi kmetiji je bila svojemu možu, ki je umrl že pred leti, najzgodnejša žena in sotrudnica pri vseh kmetijsko-gospodarskih prizadevanjih ter skrbi za blaginjo vseh domačih. Življenjsko delo matere-jubilantke pa ni obstajalo le v neprestanem in napornem prizadevanju za materialno dobrobit družine, temveč predvsem tudi v stalni skrbi za duhovne dobrine otrok, sinov, ki so se vsi razvili v spoštljive člane družbe.

Da bi počastili dragocene življenjske zasluge Kolenikove mame, so se na dan jubileja zbrali vsi številni ožji sorodniki: sinovi, vnuki, vnukinje in otroci Lojza na domači kmetiji k zaslužnemu slavljenju in prijetnemu vzbujujanju spominov. Njim pa so se z voščili pridružili še drugi prijatelji Kolenikove družine, ki so čestitali jubilatki z najboljšimi željami k nje-

Slovensko prosvetno društvo Radiše

V a b i l o

Vljudno vabimo Vas, Vašo družino, prijatelje in znance na igro Vlada Pipana

DEKLE S T R E N T E

ki bo v nedeljo 13. aprila 1969 ob 14.30 uri v dvorani pri cerkvi na Radišah. Gostovali bodo igralci SPD „Zarja“ iz Železne Kaple.

Vse ljubitelje odsrke umetnosti prisrčno vabi

društveni odbor

K O L E D A R

Petek, 11. april: Leon
Sobota, 12. april: Julij
Nedelja, 13. april: Hermeneg.
Ponedeljek, 14. april: Justin
Torek, 15. april: Anastazij
Sreda, 16. april: Benedikt
Četrtek, 17. april: Rudolf

Izdajatelj, založnik in lastnik: Zveza slovenskih organizacij na Koroškem; glavni urednik: Rado Janežič; odgovorni urednik: Andrej Kokot; uredništvo in uprava: 9021 Klagenfurt — Celovec, Gasometergasse 10, tel. 85-6-24. — Tiska: Založniška in tiskarska družba z o. j. Drava, Celovec — Borovlje.

Vlado Firm

Klateži

V dolini pod Pohorjem je že vse brstelo. Čez gozdno poseko je vlekel topel veter, burkal klokočajoči potok, ki se je zvijal v dolino in se izgubljal v zlato rumeni porasti zlatih, se ustavljal v borovem goščavju in že odvihral naprej, kot bi se hotel prepričati, ali se je premražena narava res otresla trde neizprosne zime, ki je poskušala zlomiti še takšnega trdoživca v prostranih pohorskih gozdovih. Vendar, vse živo se ji je upiralo in si skušalo ohraniti življenje.

Še pred mesecem je ostajala v globokem snegu mlada srnjad, zajčje lože je zametla burja a sivo težko nebo ni ustrahovalo le trdoživca. Zdaj pa, kot bi potegnil s čarobno palčko, je narava odkrila zaveso neba, zgoraj modro nebo, iz svojih neder pa je za dolgonoge košute, ki so sledile po mahovitih tleh srboritim jelenom, stresla prvo brstje. Sled srnjadi je križala sled sestradane lisice, ki je le prerada stikala za mladim srnjim zarodom.

Poštena ribiča

Nihče ne more trdit, da je Sora znana po velikih ribah, le tisti, ki ribe radi jedo, zelo hvalijo postvri iz te reke.

Te dni, nekega popoldneva, sta se šla Rebernikov Marjanc in Pintarjev Janko in ker sta imela isto pot, oba pa sta ribiča, sta po običajnih ugotovitvah o vremenu hitro prešla na pogovor o ribolovu.

„Kako je, ribe kaj prijemajo?“ se je pozanimal Marjanc in kar videlo se mu je, da bi rad nekaj povedal. Janko, ki ni bil najbolj zgovoren, mu je odvrnil: „Jaa, tako za silo.“

„Pomisli, kakšno ribo sem ujel,“ je pohitel Marjanc, „pa nemaram, da bi mi bil ti nevoščljiv...“

„Kako misliš, nevoščljiv?“ je prizadelo Jan-ka. „Jaz tebi, prijatelju, nevoščljiv? Kaj pa vendar misliš?“

„No, ti bom pa povedal,“ se je brž omehčal Marjanc. „Danes dopoldne sem ujel ribo, ki je bila dolga točno en meter in tri centimetre.“

„Hm, tudi jaz sem dopoldne lovil,“ pravi Janko malomarno, „pa sem iz vode privlekel na dan na trnku le leščerbo iz leta 1730, luč pa je še gorela v njej.“

Marjanc se je sunkovito ustavil in se je kot gora postavil pred Janka. Bil je namreč zelo visoke rasti in tehtal je nad sto dvajset kilogramov. Janko je bil bolj majhne postave, s kilogrami pa ni kaj dosti zaostajal za Marjancem.

Nekaj časa je Marjanc gledal svojega prijatelja osuplo, nato pa ga je z roko lopnil po ramenu in utrgalo se mu je:

„Bodiva poštena, jaz bom ribo skrajšal, ti pa luč ugasil!“

V osrčju gozdov se je tega dne v toplem vetru zlivalo v ostri lajež lajanje treh pasjih klatežev, ki so tiste dni v gozdovih pretaknili vsak grm in stara zimska krmišča, da bi kaj našli za svoje nenasitne želodce. Tudi klateže je mučila lakota, saj so gospodarji že davno pozabili nanje, morda jih niso niti imeli in vendar so morali živeti. Na nje pa ni pozabil stari stric Janez, lovec in gozdar. Narava in vse kar je bilo njeno, mu je vedno bila povest brez konca. Res je nosil puško a le redko se je zablislilo iz nje. Pozimi je v košu, ki ga je oprtal na še vedno krepka pleča, nosil hrano divjadi visoko v gore, na spomlad pa jo je prešteval, oprezoval pri napajališčih in si zadovoljno gladil gosto brado.

Lovska družina ga je zaman prepričevala, da mora v njegovem lovskem okolišu divjad, ki je bolna in preslabotna, pod strel. Psi klateži in mačke, podivjane mačke, pa so mu povzročale hude skrbi. Ko se je spomnil nanje, je vedno nekaj sam sebi mrmral v brado, si nato oprtal nahrbtnik, vzel puško in se odpravil iz koč.

Psov klatežev in mačk res ni maral. Grozil jim je, metal za njimi rogovile in kamenje, pri tem pa hote pozabljal, da nosi puško na rami. Domačini pa so vedeli, da je izvrsten strelec. Le sam je pozabljal na to. Zato pa je raje z rahlim nasmehom na obrazu zrl za bežečimi psi, ko je bliskovito snel puško. Skomignil je z rameni, ko se je razkadil dim njegove dvocevke in mu plena ni bilo potrebno pobrati.

Tako se je tudi tega sončnega dne odpravil na ogled svojega lovskega okoliša. Nekaj bo pač moral storiti. Preveč so ga pritiskali v vasi. Nadlogar pa mu je celo zagrozil, da bo nekaj narobe, če ne bo kaj

kmalu spraval tistih pasjih klatežev s sveta. Preveč so storili že škode. Zagrenjen je stari Janez stopal po vlažnem mahu. Na bližnjem hrastu je telovadila veverica in se malo menila za pisano žolno, ki je stikala za mrčesom. Bežno se ji je nasmehnil in se ustavil na robu poseke. Sedel bi rad. Predahnil je hotel. Tam, okoli drevesnega panja, je nekaj sivkasto progastega opletalo naokoli. Zasenčil si je oči. Zadovoljen se je nasmehnil. „Eh, jazbec, moj stari sivec! Pretolkel se je. Prav, prav. Betežen je že kot jaz. Oba sva ostarela. Kar tukaj sedem,“ si je dejal.

Njegovo razmišljanje je presekalo ostro pasje lajanje. Zdrnil se je. Obraz se mu je zresnil, njegov nagubani obraz. Z roko si je segel v lase, v osivele lase. Trudno je snel dvocevko. Psi klateži! Presneta pasja svojat je že zopet gonila. „Zdaj bo kar bo,“ je vzdihnil. Ozrl se je naokoli. Jazbeca ni bilo več videti. Umaknil se je na varno, je pomislil stari lovec. Psi gonijo zdaj tiho, je vedel, vstal in pripravil puško za strel. Razmišljal je.

Po rahli strmini je pritekla mlada srna. Okoli gobčka je bila vsa penasta. Lakotnice so ji globoko plale. Uhlji so se ji povešali. Bliskovito se je ustavila. Njene temne oči so strmele v starega lovca. Poskočila je in padla na kolena. Starega lovca je spreletela sveta jeza. Tri temne sence so švignile. Lovec je bliskovito prislomil puško k ramenu in pomeril. Prav nič ni pomišljal. Dvakrat zapovrstjo je zabliskalo. Še tretji strel je počil. Cvilec sta se psa vzpela in se že prekotatila. Tretjega klateža ni bilo nikjer. Srnica pa je onemogla ležala in težko soplja. Prav nič ni več poskušala bežati. Tudi jazbeca ni bilo videti. Stari lovec si je počasi z roko segel v lase. Majal je z glavo, mrmral in se oziral naokoli. Kar je zašumelo v bližnjem grmičevju. Izza ozelenele bukve je stopil mladi lovec Boltek. Pomahal je z roko in pristopil k staremu lovcu. Namuznil se je in dejal: „Ej, stari stric, prehitel sem vas, prepočasi ste streljali.“ Janez pa je pogledal zdaj v mladega lovca in zopet v bližini ležeča u-streljena klateža. „Kam ste le merili, stric?“

Mlado leto

Kadar mlado leto
pride z novim cvetjem,
zopet prideš, slavec,
praznovat ga s petjem.

Kake nove pesmi
nam prineseš v gaje?
Drobni ptič odgovor
dal mi je skakaje.

Z mladim letom pride
cvetje kakor lani,
jaz pa vam prinesem
petje kakor lani.

Simon Jenko

Mlademu lovcu je hudomušen nasmeh prekril obraz. Predobro je poznal starega lovca. „Kam ste le merili?“

„Prav zares, kam sem le meril,“ je zaskrb- ljeno ponovil stari lovec. „Pa ja ne v jazbeca.“ Zaskrbljen si je segel v brado.

„Ne, ne, stric, sivec je že na varnem. Kar urno je ubral pot pod noge. Ves čas sem vas opazoval iz goščavja,“ je hitel pripovedovati mladi lovec, „pa sem si dejal: Trije klateži in stari jazbec bodo le preveč za vas, pa sem tudi sam brž prislomil puško k rame- nu.“ Hudomušno je pomežiknil.

„Prav, prav, Boltek,“ je tiho odgovoril stari lovec, si vnovič oprtal nahrbtnik, obesil puško prek ramena in zakoračil skozi mlado podrast, ne da bi se še enkrat ozrl nazaj.

Boltek je še nekaj časa zrl za starim do- brosrčnežem, prikimal in se odpravil urnih nog po zaraščeni slezici tja na puhleča polja, ki jih je obraščala mlada trava in prvo spomladansko cvetje.

Jovan Jovanović Zmaj

Razgovor z mucko

„Lucka!
Mucka!
Semkaj hodi
in pomisli
in pogodi,

kaj je, kar držim tu v pesti!
Tri bonbončke sladke, viš,
— ne boš mogla jih pojesti —
pri večerjici dobiš.“

„O, bonbončke!
Pri večerji!
Ne zameri
moj prijatelj, dobri Tinček!
Naj dobi
kar vse tri,
vaš rumeni kanarinček.
Veš kaj zame je še slajše!
Mleka lonček imam rajše.“

Lisica, volk in konj

Mlada lisica in mlad volk sta prvič v življenju videla konja. Stala sta ob robu pašnika in nista vedela, kaj naj mislita o novi živali. Bila je rjava, imela je svetel kožuh in je zelo okusno izgledala.

Pa je rekla lisica: „Vprašala bova žival, kako ji je ime.“ Previdno se je približala konju, se ljubeznivo priklonila ter rekla: „Spoštovani gospod, kako pa vam je ime?“

Konj bi bil rad ušel, ker je občutil, da imata potepuha slabe namene. Obvladal pa ga je strah in sklenil je biti bolj premeten kot lisica in volk. Rekel je: „Moje ime je zapisano na spodnji strani mojih nog. Tam ga lahko vsakdo bere.“

Lisica je zaslutila nevarnost ter zato poklicala volka: „Dragi prijatelj, bodi tako dober in ti zberi ime te nove živali. Napisano je na spodnji strani njenih nog. Mene starši niso učili brati, ti pa si učen in brihten.“

Volku je hinaske pohvala lisice zelo prilegla. Približa se konju ter se skloni niz- ko k njegovi nogi. Konj pa zarežeta ter ga z vso močjo udari s kopitom po debeli glavi. Volk je odletel daleč v stran ter tulil od bolečin. Udarec kopita mu je izbil celo vrsto zob.

Hinavsko se mu je tedaj približala lisica ter rekla: „Ja, ja, zdaj pa imaš raz- ločno v obraz zapisano, kar sem že večkrat slišala: Ne zaupaj nikomur, kogar ne poznaš!“

v eni je bilo drago vino, ki ga je bil prinesel čevljar; nihče ni vedel, kje je dobil denarja zanj.

„Zdaj ima sina!“ je dejal čevljar. „Zdaj gremo lahko spat!“

Oči je imel zaspane in zdehalo se mu je — čul je bil prejšnjo noč z ženo do jutra.

Gostje so se vzdignili in so se poslovili, mati se ni ozrla nanje, oči so bile oprte v Lojzeta, ki je stal ob postelji ves blede.

Ko so se zaprle duri, je sedel k postelji, prijel je mate- rino roko in se je naslonil s čelom nanjo. Mati je vzdignila levico, hotela je pogladiti sinu razmršene lase, ali roka je bila preslaba in je omahnila na odejo.

„Tako dolgo te ni bilo, Lojze!“

„Kaj je z drugimi, mati?“

„Vsi so umrli.“

Lojze se je spet naslonil na materino roko, ki je bila mrzla in polna.

Mati je obrnila glavo tako, da mu je videla natanko v obraz, njeni pogledi so drsali po njegovih suhih rokah, po obleki, po ovratniku.

„Vzdigni se malo, Lojze, skloni se k meni, da te vidim.“

Sklonil se je in bilo mu je mraz, ko je čutil čisto blizu na obrazu dvoje svetlih, velikih vprašujočih oči — kakor dvoje nožev so mu segali pogledi globoko v misli, v srce.

Ko je vzdignil glavo, se je obrnila mati od njega in oči so se zatisnile.

Strah ga je bilo in dotaknil se je z dlanjo njene- ga čela.

„Mati!“

Pogledala je, ali pogled je bil poln trpljenja in usmi- ljenja.

„Kod si hodil, da si prišel tako bolan, da si prišel umret?“

Skril je obraz v odejo in je zajokal, kakor pred mno- gimi leti, ko je skrill glavo v materino naročje, kadar mu je bilo pusto in težko...

Ko ga je ugledala pred sabo, v motni megli, ki je bila pred njenimi očmi, je videla njegovo življenje in živ- ljenje svojih otrok in svoje življenje...

Mrak je bil v sobi, luč je gorela slabo in materi se je zdelo, da ugaša.

„Privij svetilko, Lojze, prilij olja!“

Lojze je stopil k mizi in je privil svetilko, da se je razlila po izbi bela svetloba.

„Ali si napravil luč?“

„Saj je svetlo, mati!“

Ni mu odgovorila, zdelo se ji je, da je v izbi mrak, in neprijeten ji je bil sivi pajčolan, ki ji je visel neprestano pred očmi in ki ga ni bilo mogoče odgniti... Mrak je bil v izbi, pusta tišina je bila; komaj je čula mati sinovo di- hanje, ali zdelo se ji je, da prihaja od daleč, od duri...

V vročici so se ji misli čudno kolebale, vstajale so in so se nenadoma pogrezale, prišle so in so hušknile mimo —

Ivan Cankar:

NA KLANCU

31

„Jaz sem, ljudje božji!“

Iz postelje se je dvignila glava.

„Lojze!“

Mati se je oprla siloma na obe roke in se je sklonila v postelji. Lojze je stopil k njej, približal se je njenemu obrazu, tako da je začutil vročino njenih lic, in silna bole- čina mu je rezala v srcu.

„Kod si hodil toliko časa, Lojze... kako sem te ča- kalat!“

Slišal jo je komaj, skoro ni bilo glasu iz prsi in samo ustnice so se gibale. Gledala mu je nepremično v obraz in smehljala se je.

„Vedela sem dobro, da prideš, pa mi niso hoteli ver- jeti... Sedi tukajle k postelji, Lojze...“

V izbi so bili čevljar in njegova žena, pisar in dvoje žensk. Poleg postelje na mizi so stale različne steklenice,

Baski - junaški narod pod vznožji Pirenejev

Baski so kljub težakemu življenju po naravi zelo veseli ljudje. Ob nedeljah se zberejo na trgih, fantje zapiskajo na piščali, dekleta pa zapojejo. In kaj urno se jim pridružijo še starejši. Vsako leto ob trgatvi pojejo vinskih jagodam: „Stisnil te bom, da bo priteklo vince...“ To pa zato, ker trnovih jagod ni veliko, vendar so sladke in nabrekli, saj so si pol leta prizadevale, da bi iz skope hribovske zemlje izvlekle kar največ soka svojemu revnemu gospodarju. Le tako se je lahko vinska trta obdržala v tej pusti zemlji, ki je izpostavljena tako hudim vetrovom. Nad vinogradi pa se po visokem skalovju pasejo drobne črede trdoživih koz. Tu in tam z visoko kamnito ograjo zavarovana zemlja daje nekaj strokov koruze, in to je vse.

Toda Baski s tem, kar imajo, niso nezadovoljni, zahtevajo le iste pravice kot drugi državljani, kajti vsa ta revščina je Baskom nacionalizem že pridrila.

Z obrabi, ki jih je spihala burja in razoral pot trdega dela, se sklanjajo zvečer nad svojevrstno igro z žogo, ki ji pravijo pelot. Starejši moški se v tej igri ob nedeljah izživljajo ure in ure.

Baskovsko petje in igranje pelote je prvo, kar pade v oči tujcu, ki obišče deželo. Že Voltaire je zapisal: „Majhno ljudstvo, ki poje in pleše ob vznožju Pirenejev!“ In res je veliki mojster zadel v polno. Pesem, pelot in ples je Baskom v krvi. In če Baski ne morejo več plesati in peti v svoje lastno zadovoljstvo, temveč zaradi turistične atrakcije, kar danes zahtevajo od njih, potem se v lastni deželi počutijo kot jetniki.

In to folklorno klovnsvo, ki ima pravico plesati eno samo poletje, je na drugi strani rodilo organizirano tihotapljenje iz Španije v Francijo in narobe. Vse, kar je v Španiji ceneje, gre v Francijo in obratno. Malokje na svetu je toliko tihotapcev kot med Baski. Toda Basku to ni v sramoto, kajti — treba je živeti!

Upor in nepokorščina

Sami Baski imenujejo svojo deželo Euzkadi. To je območje, kjer govore jezik eskvada in domovina, ki jo želijo spet svobodno, sami zase. Na franc. strani so razdeljeni na 6 provinc z 200.000 prebivalci. V Labourdu, Basse-Navarri, Souleju in drugih. Na španski strani pa jih je okrog dva milijona in pol v Guipozcoi, Navarri, Alavi in Biscayi — to pa so v resnici najbogatejši predeli Španije.

Vsak Bask, naj bo „kontinentalen“ ali „polotoški“, to je francoski ali španski, je v prvi vrsti Bask. Francozu je težko razumljiv ta zadržani nacionalizem; če pa si zamislimo vse falangistično nasilje, deportacije, zapore

in mučenje, potem vsakdo lahko to obupno željo po samostojnosti hitro razume. Preostaja jim edina pot — boj za uveljavljanje svojih pravic, pa čeprav skozi zapore, mučenja in ubijanje.

V srčiki tega odpora so mladi Baski, ki poznajo le Francovo Španijo z vsemi njenimi krutostmi. Nekaj študentov je zapustilo univerze in odšlo v ilegalo, kjer počasi organizirajo upor, tako na španski kot na francoski strani z edinim geslom: „Baski hočejo svojo svobodo!“

Upor! Tetiva se je v stoletjih napela do skrajnosti. Kdaj bo počila? Danes, jutri, dru-

priznali nikdar. Prebivalci s španske strani enostavno govore o svojih sonarodnjakih s francoske strani le o „Baskih z one strani“.

Če Francozi hodijo po tej deželi, slišijo na vsakem koraku „Kaj iščete tukaj, vi ste okupatorji!“ Nič bolje se ne godi Špancem, ki le redko zaidejo na njihovo ozemlje. Po dvajsetkrat, tridesetkrat v kratkem pogovoru je slišati te očitke. Kajti kljub boljšim razmeram so se francoski Baski dokončno združili v mislih s svojimi brati onstran meje. In povsod je slišati samo eno: „Če bi nam dovolili svobodne volitve, potem bi prav gotovo zmagovala socialistična revolucionarna gibanje —

Na meji med Francijo in Španijo z ene in druge strani leži dežela Baskov, ponosnega, upornega, a veselega naroda, ki se že stoletja bori za svojo samostojnost. Lansko leto 3. avgusta je španska policija dobila nalogo postreliti vse politične jetnike nacionalistične baskovske organizacije ETA (Euzkadi Ta Askatutuna — Dežela Baskov in njena svoboda). Na številne vplivne intervencije so izvršitev obsodbe odložili. Kmalu za tem pa so po vsem španskem delu pričeli z množičnimi aretacijami, ki so jim navadno sledila mučenja in deportacije na drugi konec Španije — v Andaluzijo in Kastilijo.

To je prizadelo ves baskovski življenj, ne samo španskega, pač pa tudi francoskega. Na vse aretacije in grobosti policije so odgovorili s še močnejšim nacionalnim odporom in takoj zahtevali lastno državo, v kateri bi zavladal socializem.

go leto? Upor proti vsemu, kar je tujega! Ti ponosni uporniki prepevajo:

*Ljubim svojo vas, kjer je moja žena,
kjer je moj sin,
kjer je moj pes,
kjer so moja polja,
kjer je moja cerkev,
kjer sem le resnično srečen.*

Srečen je s trohico upanja, mogoče srečen v jezi na državo, ki je poslala vojake v vas, da so ubijali, srečen v onemogli jezi nad policijo v Izunu, ki straži njegovo polje, ki ga je treba obdelati. Vsi ljudje so se zaprl v vase, nihče ne govori z nikomer, nikjer ne vidiš skupine v zadnjem času, ki bi veselo prepevala. Ozračje, kot v Grčiji te dni — toda vseeno srečnejše. Kajti upor je na obzorju.

„Vsi ste okupatorji“

Med obema deloma dežele Baskov, kjer se vije francosko-španska meja, ni nobenih razlik. Meje zanje ne obstajajo in je tudi nihče razen carinikov ne spoštuje. Zanje državne meje enostavno ni. Postavljena je bila sicer s pogodbo med obema sosednjima državama leta 1765. Toda šele 91 let kasneje, leta 1856, jo je dokončno priznala francosko-španska pogodba, a Baski je niso

ETA.“ To je politično gibanje današnje baskovske mladine. Stara stranka nacionalistov, ki je bila ustanovljena leta 1893, ima danes preveč zastarele malomeščanske nazore, zato mladine sploh ne more pritegniti.

Nič več podložništva — v programu je lastna samostojna država, takšna, kakršna so si želeli vsa dolga stoletja. V navarskem kraljestvu pod Karlom Velikim so imeli avtonomijo celo stoletje, a nikoli svoje države. Toda kljub temu si že od nekdaj vse baskovske province upravljajo same.

Baski tudi nikdar v zgodovini niso imeli svojega plemstva, toda po pravici povedano, so vsi Baski plemiči po svoje. Kajti v 18. stol. je zadostovalo, da je kdo nosil plemiško obleko, pa je že bil plemič. Po tem pravilu se je takrat dvignil neki Bask Froidour in naznanil: „Lahko si zadnji prostak v provinci, toda če imaš hišo, si plemič in imaš vse plemiške privilegije...“

Tako je do danes ta ponosni rod ostal v mislih še vedno plemenitaš, pa čeprav je reven kot cerkvena miš.

Gospodarsko stanje dežele

Ekonomska razvitost je zelo različna, to pa zaradi različnih predelov, v katerih živijo. Veliko jih je skritih po pobočjih Pirenejev

in ti so najbolj revni. Nekaj pa jih je tudi v nižinskih predelih, in ker so izredno delavni in skromni, jim gre kar dobro.

V glavnem so kmetje, ki pridelajo največ koruze in vina, pa tudi izredni mojstri so za sir, zlasti za kozjega, ki ga poznata prav dobro obe sosednji državi. Ob obali se ukvarjajo z ribolovom, ki je bil nekoč zelo dober posel. Nekaj je tudi industrije. V mestu Turbamecu je na primer 200 manjših industrialcev. Toda mnogi životarijo in vsak dan odpuščajo delavce. V dveh letih so morali zapreti najmanj 300 manjših tovornih drugih mestih, ker so bile plače tako mižerne, da nihče ni mogel preživljati niti samega sebe, kaj šele družino.

Nekoč cvetoči turizem je ostal le še legenda. Še danes je v vsakem manjšem kraju udoben hotel. Baski sicer še vedno upajo, da se bo turistična reka spet obrnila k njihovi deželi, polni sonca in prijaznih ljudi. Toda današnji turisti niso več zadovoljni s preprosto bukoliko, ki jim jo lahko nudi dežela Baskov. Premalo pa je finančnih sredstev, ki bi jih morali vložiti v luksuzne objekte. Takšnih izdatkov si noben Bask ne more privoščiti. Zato se jih danes le še 5 % aktivno ukvarja s turizmom, ki delajo štiri mesece na leto po 16 do 20 ur dnevno in zaslužijo le dve tretjini povprečne plače gospodinjske pomočnice na mesec.

Ker je gospodarstvo v deželi Baskov tako zelo zaostalo, odhajajo prebivalci s trebuhom za kruhom že celo zadnje stoletje. Vedno več jih je, zlasti iz najrevnejših predelov. Tisti, ki so odšli, kličejo za seboj svoje družine, prijatelje, znance... Danes računajo, da je po vsem svetu razkropljenih okrog 6 milijonov Baskov.

Tiste pa, ki kljub vsemu vztrajajo, zadržuje ljubezen do rodne grude, zato njihove ostre in nenehne zahteve po enakopravnosti in samostojnosti niso tako neupravičene, čeprav niso zakoreninjene v preveč realna tla. Iz česa pa naj bi se živela nova država, ki si jo želijo?

Tudi v kulturnem pogledu so Baski dossegli veliko. Svoj jezik govorijo, kot sodijo nekateri jezikoslovci, že 4000 let, pa vendar jih je odkril šele Sebastian Elkano, ko je leta 1522 zaplul okrog Biskajskega zaliva. Svetu so dali velike umetnike — skladatelja Mauricea Ravela, filozofa Unamuna in še in še. V petih letih od leta 1935 do 1940 je bilo kar sedem latinskoameriških predsednikov baskovskega rodu. Pa tudi veliki borec Simon Bolivar je bil Bask.

Nekatere najdbe v čudovitih jamah iz paleolitika, vse poslikane s freskami, govorijo, da so Baski najbrž živeli že takrat na tem ozemlju. Verjetno veliko bolj srečni, kot pa danes.

Zato je vsa grobost obeh držav, ki se obnašata do Baskov kot mačehi, zlasti Španija, zama. Kot so se do sedaj borili, se bodo tudi v prihodnje. Saj ni mogoče, da bi kdajkoli spremenil te ponosne veseljake, da ne bi ljubili skopih zaplat svoje zemlje, visokih grebenov Pirenejev, se zanje borili in umirali z zavestjo, da Baskov nihče in nikdar ne bo zbrisal z obličja zemlje.

kakor da bi nosila svetilko po izbi in bi švigale sence od stene do stene, po tleh, po stropu. Iztegnila je roko, hotela se je vzdigniti v postelji.

„Počakajte, ljudje božji!“

Toda niso čakali — voz je drdral dalje, voznik je gonil in se je smejal. Tekla je za vozom, čevlji so se ji bili odvezali, sezula se je in je tekla basa, noge so krvavele, kri se je mešala s prahom.

„Čakajte!“

Kakor za šalo je voznik malo ustavil, romarice, ki so bile na vozu, so se hudobno smejale: „No, teci, teci, teci zdaj!“

In Francka je tekla, poskakovala je z ranjenimi nogami, že je prišla do voza, prijela se je z obema rokama — toda voz je sunil, švignil je dalje in Francka je padla, udarila se je s čelom ob kamen in je obležala...

Lojze je brisal materi z robcem potno čelo; izza polodprtih trepalnic so gledale bele oči, bolna rdečica je gorela na razbeljenih licih, ustnice so se premikale.

„Matil!“ je šepetal in tresel se je od strahu in bolečine.

„Pridi, kaj sem ti storila, da ne prideš?“ je prosila Francka in je čakala na samotni poti ob mrzli jeseni, ko je kapalo z golih črnih vej na razpletene lase.

Ali ni ga bilo, čakala je do noči in ni ga bilo...

Zakričala je od groze — tam iz svetle izbe je pogledal hudodelski obraz, ustnice so se nasmešile odurno, oči so se svetile, kakor da bi stal z nožem pred njo; in na zofi je sedela lepa dama, gosposko opraviljena; z ramen ji je bil zdrsnil dolg plašč... Tako ji je bil iztrgal srce iz prsi in je pozabil nanjo.

Odprla je oči in Lojze se je nagnil k njenim ustnicam.

„Daj mi vode, Lojze!“

Nalil je vode, steklenica se mu je tresla v roki... Omočila je ustnice, ki so bile suhe in razpokane, ožgane od vroče sape...

„Deni mi to stran, Lojze!“

Tipala je z roko po prsih, ustnice so se bolesto nategnile, čelo se je nagubalo...

Velik kamen je ležal na odeji, na njenih prsih, in komaj je dihala pod njegovo silno težo; nato se je izpremenil kamen v široko skledo, ki se je kadilo iz nje, dim je plaval proti stropu in je napolnil kmalu vso izbo, ležala je mirno, da bi se skleda ne prevrnila, in neprijetno ji je bilo, ko niti z roko ni smela ganiti...

Lojze jo je gladil po licih, po čelu, nekaj vročega ji je padlo na trepalnico in je zdrknilo počasi proti ustnicam. Malo se je zasvetilo iz teme, pogledala je in spoznala Lojzetov obraz, ki se je sklanjal čeznjo, ves razoran od bolečine... Ali Lojzetova glava se je zibala... zibala in je izginila...

Tudi on je umrl, vsi so umrli. Izgubili so se in so se vrnili in so umrli žalostno... Vsi, drug za drugim so odhajali, vsak si je odrezal košček njenega srca; in vračali so se bolni in ubogi, legli so in so umrli. Kri je izpilo iz njenih rok, luč je izsesalo iz njenih oči, srce ji je razsekalo, da je bilo ena sama velika rana — in glej, vrnili so se bolni in ubogi in so umrli žalostno. Solze so se razlile brez koristi, kakor dežnica...

„Čakajte, ljudje božji, usmilite se!“

Ali voz je šel dalje in je izginil v gozdu — vse je izginilo in solze so se razlivala brez koristi, kakor dežnica... Padla je in se je udarila s čelom ob kamen in je obležala na kolenih, glavo na tleh, kakor da bi molila globoko sklonjena...

Lojze je bil objel njeno glavo z obema rokama, naslonil se je na blazino in je zaspal.

○

Tako se je dopolnilo življenje, polno bridkosti in polno solza, razliti brez koristi...

Izba je bila zdaj polna ljudi, napravljali so oder. Lojze je bil kakor vklenjen, hodil je upognjen, s trudnimi, drsajočimi koraki; skoro ves dan je stal ob postelji in je gledal na sesušeni, blede obraz, ki je bil zdaj tako miren, kakor da bi nikoli ne bil doživel nič žalega. Roke so bile sklenjene in so držale bakreno razpelo; okoli prstov se je vil velik črn molek...

Zmračilo se je, Lojze je stopil na prag in sveži zrak mu je zapihal prijetno v lica.

„Brez koristi!“ je izpregovoril naglas, kakor da je bil videl poslednji vzklík v materinih očeh.

Klanec siromakov je ležal pred njim, ubožne hiše, ubožstvo v hišah.

„Na smrt obsojen! Vse trpljenje je brez koristi, življenje brez koristi!“

V trgu so se prižigale luči, zasvetilo se je tu, tam, noč je prihajala in vžigalo se je že tudi na nebu.

„Obsojeni na smrt!“

Tam doli se je zasvetilo, majhna, rdeča luč je trepetala, rasla je in plapolajoča rdeča iskra se je izpremenila v mirno, jasno belo svetlobo.

To je bilo učiteljevo okno. Lojze je strepetal in gledal je nepremično v mirno belo svetlobo, ki je sijala iz noči...

za oddih in razvedrilo

Za dobro voljo

JOHN MILL

„Vi si torej zidate novo hišo?“
„Da. Ali ste že slišali, da bi si kdo zidal staro hišo?“

*

„Slišal sem, da stojiš z eno nogo že v zakonu.“
„Da, res je, samo ne v svojem.“

*

Jaka se je ponesrečil z avtomobilom. Dolgo leži v nezavesti. Ko se naposled zave, vpraša:

„Kje sem?“
„Na številki štiri,“ mu raztreseno pojasni bolniška sestra.

„V bolnišnici, umobolnici ali v zaporu?“ previdno vpraša ponesrečenec.

*

„Gospodična Cita, sanjalo se mi je, da sem vas zasnubil. Kaj naj to pomeni?“

„Da imate v sanjah boljše domisleke kot v resnici!“

*

Kapetan vpraša novodošlega vojaka:

„Si si med služenjem vojaškega roka zastavil kak določen cilj?“

„Da, gospod kapetan!“

„In ta je?“

„Da pridem čimprej spet domov!“

*

„Ti, Emil se je poročil s svojo sekretarko.“

„Idiot!“

„Toda prosim te, ona je vendar prav očarljiva in sposobna.“

„Saj! Take sekretarke zlepa ne bo več imel!“

*

„Pomislite, gospa Kunigunda, otročiček moje hčerke tehta komaj dva kilograma.“

„Potolažite se, gospa sosed, za ta dva meseca, kar je vaša hčerka poročena, res ne morete več pričakovati!“

*

Noč je jasna in topla. Oče odpre okno in pokliče:

„Spelaj!“

„Prosim, očka?“

„Kaj pa delaš na vrtu?“

„Mesec občudujem, očka!“

„Prav, otrok! Vendar bi bilo dobro, da bi tistemu svojemu mesecu povedala, da je že zadnji čas, da se spravi domov. Ti pa glej, da se tudi spraviš spat!“

Usodna napaka

Noč je bila temna, vlažna in hladna. Doktor Davison je pravkar obiskal dva bolnika v Northcliffu, manjšem naselju, oddaljenem nekaj kilometrov od mesta. Ni bilo nobenih resnejših obolenj, vendar se zdravnik ni jezil, ker so ga zbudili iz najboljše spanja. Mala Betty je dobila ošpice, kar ni bilo nič izrednega v njenih letih. Toda Bettyna mati je znala narediti jajčka z gnjatjo in paradižnikom tako dobro, da je vedno rad prihajal v to gostoljubno hišo.

Vračal se je s svojim avtom po pustih cestah, bil dobre volje in prav nič razpoložen, da bi zopet legel v posteljo. Preden se je pripeljal v mesto, se je odločil, da se bo oglašil pri Emellini. Že precej časa se nista videla, a ona mu je v zadnjih dneh večkrat telefonirala, da mu ima povedati nekaj važnega.

Emellino je spoznal po naključju. Njen mož je bil že dve leti v Keniji,

tudi Emellina je bila nekaj časa tam, pa se je morala kmalu vrniti, ker ni mogla prenašati afriške vročine. Živela je sama v vili ob reki na periferiji mesta in se precej dolgočasila. To je bil verjetno razlog, da je kaj kmalu in lahko padla v naročje lepemu doktorju Davisonu. Medtem ko se je zdravnik bil že precej navečal, se je ona noro zaljubila vanj in bila pripravljena, da zapusti vse in gre z njim v svet.

Shajala sta se samo v njeni hiši pozno ponoči. Nihče ni vedel za njuno zvezo in oba sta se potrudila, da njune skrivnosti ni nihče odkril. Emellina ni hotela zgubiti denarja, ki ji ga je njen mož redno pošiljal iz Kenije, a doktor Davison bi v tem primeru izgubil svojo ženo, družino in ordinacijo.

Doktor Davison se je neslišno pripeljal po drevoredu pred osamljeno Emelinino hišo in postavil svoj avto v grmovje, tako da ga s ceste ni

bilo moč videti. Zazvonil je trikrat kratko (dogovorjeni znak) in dve minuti pozneje so se vrata tiho odprla. Še preden je utegnil vstopiti, se mu je Emellina vrgla v naročje. Zaučutil je njeno toplo in lepo telo, odedo s tanko perlonsko spalno strajco.

— Dragi, čutila sem, da boš prišel. Ne vem, kako bi to noč spala sama ...

Zdravnik jo je spremil v salon, kjer je v kaminu še gorel ogenj. Po navadi sta sedela na medvedji koži ob ognju in si šepetala, kako se imata rada. Tokrat pa se je Davison usedel v fotelj in dejal:

— Nimam dosti časa. Prišel sem samo za pet minut. Zakaj si me klicala? Saj vendar veš, da ne morem priti, kadar je moja žena tu.

— Hotela sem, da bi bil pri meni, Davi. Tako ne bo šlo več dalje.

— Imaš prav. Treba bo najti neki izhod, a meni se zdi, da ni drugega izhoda, kakor da se razideva.

— Vedela sem, da me ne ljubiš.

— Zakaj tako govoriš, ko veš, da ni res! Ljubim te, kolikokrat sem ti to že ponovil? Toda kaj naj naredim? Ne morem pustiti ordinacije, pacientov. A ti bi ostala brez denarja. Življenje v mestu bi nama postalo neznosno. Ne, bolj si želim, da se razideva.

— Toda zdaj je prepozno!

— Kako to misliš?

Emellina si je obrisala dve debeli solzi in se privila k njemu:

— Dragi, dobila bom otroka, tvojega otroka!

Davison je naglo vstal. Nekaj minut je hodil po sobi brez besed. Nato se je ustavil ob kaminu.

— Sam te ne bi mogel operirati, toda v Londonu imam prijatelja, ki nama bo pomagal.

— Motiš se, nočem ubiti svojega otroka! Pet let sem upala, da bom v zakonu dobila otroka, da ne bom več sama. Nisem imela sreče, a zdaj se mi je usoda slednjič nasmehnila ... Ne, nikoli!

— Ali boš možu povedala, čigav je otrok?

— Ločila se bom. A ti boš plačeval vzdrževanje. Ali si bolj želiš, da svet zve za najino razmerje?

— Ali si ob pamet? To je samo trenutna kriza ... Jutri zjutraj pripraviš voje stvari. Pomenil se bom s prijateljem v Londonu in v pismu ti bom poslal vsa potrebna navodila.

Doktor Davison je vzel z mize steklenico z whiskyjem, popil dober požirek in stopil k vratom.

— Trenutek, doktor! — ga je ustavil na pragu Emellin glas. — Preveč lahkotno si si zamišljal najin položaj in najino razmerje. Razumi, da te ljubim in da mi gre za otroka. Moj mož mi nevezstobe ne bo odpustil. Zato moram poskrbeti za otrokovo bodočnost. O, vem, da bo sin, visok in pameten kakor ti. Pomisli, preden se dokončno odločiš. Ne bom te izdala, toda moral boš dajati denar za vzdrževanje in šolanje.

Doktorju se je stemnilo pred očmi. Bez prevarnega moškega ga je prevzel. Obrnil se je in ne da bi pomislil, kaj dela, je stopil proti Emellini. Bila je mirna, lepa in nežna. Misli je, da mu je bilo žal, in vrgla se mu je v objem. Njegovi dolgi prsti so lahko našli njeno grlo. Krepek stisk, dva kratka krčevita sunka — in njeno telo je mlahavo zdrknilo na preprogo. Pograbil je težko grebljico, vrgel čez Emelinino glavo mizni prt in nekajkrat krepko udaril. Nato je prt zvil in ga vrgel v ogenj, grebljico je postavil h kaminu, ko je še poprej obrisal na njej prstne odtise.

Deset minut pozneje je bil doma. Tiho se je slekel in pritihtopil v posteljo, kjer je zaman poskušal zaspati. Razčlenil je vse podrobnosti svoje zveze z Emellino, zadnjo noč in umor. Ničesar se mu ni bilo treba bati. Nihče ni vedel, da on to žensko pozna in da se je sestajal z njo. Nihče ga ne bo sumil, a tudi alibi ima: v času zločina je bil pri bolnikih v sosednji vasi. Od tam se je vrnil do-

mov. Kdo bi mu mogel dokazati nasprotno?

Zjutraj pri zajtrku je bil nervozen, vendar se je trudil, da njegova soproga ne bi ničesar opazila. Pila sta kavo, ko je zazvonil telefon. Zdravnik je vstal in dvignil slušalko.

— Doktor Davison tu, kdo kliče? O, to ste vi, inšpektor Smith. Kako da se oglašate tako zgodaj. Ali je morda vaša tašča pričel mučiti protin?

— Oprostite, doktor, da vas zvemirjam, — se je oglašil inšpektor po telefonu. — Naš zdravnik Wesson je odšel na letni dopust, a nujno potrebujemo zdravniško pomoč.

Nesrečen primer?

— Ne, umor! Neka postrežnica je telefonirala, da je davi, ko je prišla v hišo, kjer streže, našla gospodinjstvo mrtvo. Javljam se vam iz te hiše. Zelo bi nam pomagalo zdravniško mnenje. Ali bi mogli priti čimprej?

— Nič ne skrbite, — je odgovoril zdravnik in odložil slušalko. Bil je zadovoljen, ker bo lahko izjavil, da se je zgodil zločin v času, ko je bil on pri bolnikih. Vedel je, da so odkrili Emelinino truplo. O tem ni bilo dvoma.

Pred hišo, v kateri se je zgodil zločin, je stalo nekaj policijskih avtomobilov, zbralo se je mnogo novinarjev in fotoreporterjev. Le-ti so pred vrati radovedno čakali na prve vesti. Doktor se je komaj prerinil skozi gnečo in policaj na vratih mu je dovolil vstop.

Nič se ni spremenilo v sobi od trenutka, ko je v minuli noči umoril Emellino. Samo njeno truplo je bilo pokrito.

Inšpektor Smith se je presenečen obrnil proti njemu.

— O, ste že prišli! Poglejte, glava je popolnoma razmesarjena, toda ni dvoma, da je truplo Emeline Derringer, katere mož je v Keniji. Ali ste jo poznali?

— Ne, ni bila moj pacient. Ordiniram v drugem delu mesta! — je odgovoril zdravnik.

— Ne vemo za motiv umora. Nič ni bilo pokradeno. Toda mislim, da sem zdaj na pravi sledi. Primer ni več tako zelo zmotan, kakor je bilo videti pred nekaj minutami.

— Ali veste, kdo jo je umoril?

— Vsekakor! — je odgovoril inšpektor. — Vi, doktor!

Na policiji so doktorja pripeljali v inšpektorjevo pisarno. Bučno je protestiral proti aretaciji, toda policaji so bili gluhi za njegovo vpitje.

Inšpektor je ponudil doktorju stol in rekel:

— Vi ste inteligenten človek in boste razumeli moj položaj. Pojasnil vam bom, kako sem odkril, da ste vi morilec, a vi mi boste povedali, zakaj ste to storili. Napako ste storili ob telefonskem pogovoru. Takrat sem vam povedal, da je bil storjen zločin, nisem pa povedal, KJE IN KDO JE ŽRTEV. Vi ste nato takoj odložili slušalko. Kako ste vedeli, da je bila umorjena Emellina Derringer in zakaj ste prišli v njeno hišo ob reki, ko vam tega nihče ni povedal?

Doktor Davison si je obupan zakril obraz z rokami.

— Imate prav, priznam ... — je zajecel tiho.

Izberite tudi vi!

šil.

- Ivan Cankar: **NA KLANCU**, roman o pisateljevi materi, 148 str., br. 13.—
- Ivan Cankar: **ČRTICE**, 160 str., pl. 26.—
- France Bevk: **KRIVI RAČUNI**, zbirka novel, 126 str., ppl. 20.—
- Lojze Kovačič: **KLIUČI MESTA**, zgodbe iz vsakdanjega življenja, 220 str., br. 23.—
- Ciril Kosmač: **IZ MOJE DOLINE**, zbirka novel, 224 str., pl. 26.—
- Josip Ribičič: **ZA ZAPAH**, zbirka črtic iz življenja v ječi, 144 str., ilustr., ppl. 16.—
- Smiljan Rozman: **TEDEN IMA SEDEM DNI**, zbirka otroških zgodb, 132 str., ilustr., br. 22.—
- Anton Ingolič: **TAJNO DRUŠTO PGC**, vesele zgodbe o navihanih prvošolčkih, 180 str., ilustr., ppl. 21.—
- Zdravko Pečar: **ALŽIRIJA V PLAMENIH**, knjiga o alžirskem osvobodilnem boju, 384 str., slik. priloge, br. 54.—
- Miško Kranjec: **UKRADENA LJUBEZEN**, zbirka novel, 232 str., pl. 48.—
- France Šrmpf: **BEG V JUTRO**, roman o nenavadnih doživljajih med zadnjo vojno, 192 str., br. 19.—
- Mitja Vošnjak: **KRI IN VINO**, zbirka zgodb o vsakdanjih ljudeh s podeželja, 166 str., br. 35.—

Posamezne knjige lahko naročite tudi po pošti. Plačilo možno v obrokih.

KNJIGARNA „NAŠA KNJIGA“ CELOVEC, WULFENGASSE

Grigorij Kazovski

Orhidejeva izpoved

Na cesti me je srečal Fimka Gradusov, bobnar instrumentalnega kvarteta „28 minus 24“.

„Poslušaj, ne bodi mrha in pomagaj mi! Potrebujem besedilo za pesem. Melodijo sem zložil, besedila pa nimam.“

„Nikoli nisem pisal verzov.“

„Jaz pa nikoli nisem komponiral. Dajva, poskusiva.“

„Bojim se, da ne bom zmogel. Razen tega pa, kaj bo tebi moje besedilo. Vzemi zbornik ljubezenske poezije — in, izvoli, komponiraj glasbo.“

„Saj ne potrebujem verzov. Potrebujem besedilo za pesem. Za bujo muziko. Poslušaj!“

Fimka je zapel. Bil sem potrpežljiv. Poslušal sem.

„Si si zapomnil?“

„Ne, nisem si zapomnil. Ne vem, kaj si je sploh treba zapomniti.“

„Kako pa boš napisal besedilo, če si ne zapomniš glasbe? Imaš posluh?“

Obšel me je sram.

„Česar ni, ni. Ne bom se hvalil. V šoli sem imel v petju vedno slab red.“

„Le počasi, ne obupaj. Saj ni tako hudo. Takoj ti napišem shemo.“

„Kaj boš napisal?“

„Shemo. Slog besedila, da boš vedel za mero.“

Čez dve minuti je Fimka Gradusov pomolil list, na katerem je bilo napisano:

Ljudje, zveri in rove
o ljubezni prav nič ne vedo,

mačke, ose, bolhe
venomer lete in se sprehajajo.

Ko je bil teden pri kraju, se je v meni rodil pesnik. Moji verzi so Gradusovu celo silno ugajali. Takoj je zapel s svojim strašnim glasom.

Noge, noge, noge,
po okrogli zemlji stopajo,

noge, noge, noge,
povsod sledove puščajo.

„Genialno!“ je vzkliknil Fimka. „O nogah očitno nihče ni pisal. Pisali so o rokah, pa o očeh, o laseh, obrvih, zobeh in ustih. O izkazu pa ne!“

Fimka Gradusov se je izkazal kot zelo energičen človek. Točno čez štirinajst dni je naša znana pevka pela „Noge“ v nedeljski radijski oddaji. Potem so jo trije najbolj popularni pevci tri večere peli na televiziji.

Kmalu so me začeli napadati komponisti. Prej nisem vedel, ka imamo tolikšno število pametnih, fizično zdravih ljudi, ki komponirajo glasbo.

Zapustil sem konstrukcijski biro, kjer sem delal, in postal pesnik. Pesmi sem pisal zelo lahko. Poglavitno je — čim manj misliti. Zagledaš prstan — piši o prstanu, vidiš ptico — pišeš o ptici, uzreš ladjo — in ladja odpelje.

Moje pesmi so znali od Murmansk do Habarovska. Povsod so jih prepevali. Priimek Orhidejev je zaslovel po vsej deželi.

A vendar to ni moj sedanj priimek. Sedanjega priimka — tega vam pa ne povem.

IZREKI

- Unča sreče je boljša kot funt modrosti. (Valonija)
- Več ko znaš, več sreče boš imel. (Burma)
- Želi si bogastva in ne boš ga dosegel. (Kitajska)
- V sreči ni partnerstva. (Francija)
- Prenekaterikrat je opica deležna rože. (Arabija)
- Ne boš dosegel prijateljeve sreče tako da greš z njim. (Kenija)
- Sreča je kot mlajša sestra. (Killmandžaro)
- Sreča lahko moža ponese čez potok, če hoče vanj skočiti. (Danska)

Avstrijski dogodki

● Velikonočni promet

Po cenitvah pristojnih ljudi je med velikonočnimi prazniki potovalo po avstrijskih cestah približno tri milijone ljudi v več kot enem milijonu avtomobilov. Čeprav je bil letošnji velikonočni promet mnogo močnejši kot v preteklem letu, pa je bilo letos za polovico manj smrtnih žrtev kot lani. To „ugodno“ bilanco pripisujejo omejitvi maksimalne hitrosti, izboljšani avtocesti, na 100 km na uro in discipliniranosti voznikov. Na avstrijskih cestah se je od velikonočnega petka do velikonočnega ponedeljka pripetilo skupno 499 prometnih nesreč. Pri tem je bilo 689 oseb poškodovanih, 18 pa mrtvih. V istem obdobju preteklega leta pa je bilo 504 prometnih nesreč, ki so terjale 685 poškodovanih in 36 mrtvih.

● „Gost 69“

Danes bo na razstavišču avstrijskega lesnega sejma — koroškega sejma odprl deželni glavar Hans Sima prvo koroško razstavo za gastronomijo in turizem, ki nosi naslov „Gost 69“. Razstava, na kateri sodeluje 272 podjetij, od teh 83 inozemskih, bo obiskovalce seznanila z ekspoziti, ki so direktno ali indirektno v zvezi z gostoljubnostjo in tujskim prometom. Posebni razstavi „sejmski hotel“ in „pokrita miza“ bosta seznanila strokovno publiko s številnimi novostmi in praktičnimi napotki za smotrnejšo ureditev turističnih obratov. Na razstavi „Gost 69“ bodo prikazani tudi eksponati, ki sodijo v področje „dopust“ in „oddih“, tako artikli za kampiranje, vrtno pohištvo, vrtno orodje, čolni, prikolice za kampiranje, plavalni bazeni, športni artikli in številni drugi predmeti.

Razstava „Gost 69“, ki bo odprta vsak dan med 9. in 18. uro do vključno 20. aprila, bo obiskovalcem nudila tudi možnosti za razvedrilo; v številnih prostorih bodo gostinci ustregli željam obiskovalcev po jedi in pijači.

NOVICE
IZ

SLOVENIJE

● Koprška luka

Zagrebsko podjetje „Rudar“ je uvozilo iz Češkoslovaške za potrebe koprške luke bager, ki je težak nad 900 ton. Namestili ga bodo na nekem večjem objektu, s katerim bodo poglobili dno koprškega pristanišča za 30 metrov, da bi pristanišče lahko sprejelo tudi največje čezoceanske ladje. Bager so montirali češkoslovaški strokovnjaki. V načrtu je, da bodo bager po končanih delih v Kopru odvele na Malto, nato pa na Kreta, kjer bodo prav tako poglobili morsko dno. To delo bodo opravili jugoslovanski strokovnjaki.

● Načrti Postojne

Pri Postojnski jami gradijo obsežen turistični center, ki bo združeval hotel, restavracijo, samopostrežno restavracijo, več trgovin in druge objekte. Veljal bo 25 milijonov novih dinarjev. Turistom bo odprt naslednjo sezono. Zraven njega bo tudi jamski muzej. Ob koncu tega meseca bodo odprli poleg novih paviljonov v centru mesta informacijski biro Zavoda postojnske jame, kjer si bo gost lahko kupil vstopnico za ogled Postojnske jame, Črne jame, Pivke jame, pa tudi drugih kraških zanimivosti, kot so Škocjanske jame, Planinske jame in Predjamski grad.

● Motocross Tržič 69

Znana proga za motocross v Podljudelju pri Tržiču, ki sodi med najtežje v Evropi, bo 27. aprila spet prizorišče svetovnega prvenstva v motocrossu v kategoriji motorjev do 250 ccm. Vzporedno s svetovnim prvenstvom bo še državno prvenstvo in tekmovalanje za pokal Karavank v kategoriji motorjev do 750 ccm. Organizacijski komite svetovnega prvenstva v teh dneh dobiva končne prijave številnih tekmovalcev. Prireditelj računa, da se bo svetovnega prvenstva v Tržiču udeležilo okoli 50 tekmovalcev iz 22 držav. Doslej je že prijavljenih 44 dirkačev iz Združenih držav Amerike, Velike Britanije, Avstrije, Belgije, Bolgarije, Danske, Finske, Nizozemske, Irske, Madžarske, Zapadne Nemčije, Švedske, Švice, Poljske, Romunije, Sovjetske zveze, Norveške, Češkoslovaške, Francije in Vzh. Nemčije.

RADIO PROGRAM

1. PROGRAM

Poročila: 6.00, 7.00, 8.00, 10.00, 12.15, 17.00, 19.00, 22.00, 23.00, 24.00.

Dnevne oddaje (razen sobote, nedelje in praznikov): 6.00 Pozdrav — 6.40 Jutranja opažanja — 6.45 Vesele melodije — 7.10 Včeraj zvečer v svetu — 7.20 Jutranja telovadba — 8.45 Dobrodošli z novicami — 9.00 Za prijatelje glasbe — 10.05 Magazin ob desetih — 11.00 Roman v nadaljevu — 11.15 Opoldanski koncert — 13.00 Operni koncert — 13.45 Gospodarska poročila — 14.00 Slavni orkestri, slavni dirigenti — 15.00 Več uka, več znanja — 15.45 Koncertna ura — 16.30 Majhne dragocenosti — 17.10 Kulturna poročila — 17.30 Mladinska redakcija — 18.00 Večerni koncert — 18.55 Danes zvečer boste videli in slišali.

Sobota, 12. 4. 6.09 Vesele melodije — 9.00 Smeh sadi k oliki — 13.00 Srečanje z Avstrijo — 13.30 Tehnični razgled — 13.45 Iz opernega sveta — 14.30 Literarna delavnica — 15.00 Orkestralni koncert — 16.30 V žarišču — 17.10 Ex libris — 18.00 Evropa poje — 18.30 Ruske narodne pesmi — 19.20 Oddaja zveznega kanclerja — 20.00 Portret: Gogolj — 21.00 Avstrijski samostani — 22.10 Srce sveta — 23.10 Majhna nočna glasba.

Nedelja, 13. 4. 6.05 Vesele melodije — 8.05 Teden dni svetovnih dogodkov — 9.10 Satirična oddaja — 11.00 Koncert dunajskih filharmonikov — 13.30 Stališče — 13.45 Operni koncert — 15.00 Ljubite klasiko — 16.30 Zene Evrope — 17.05 Obzornik znanosti — 18.00 Samo veselje z glasbo — 19.10 Simone Boccanegra, opera — 22.10 Tribuna — 23.10 Glasba z Dunaja.

Ponedeljek, 14. 4. 6.05 Odkrito povedano — 6.08 Agrarna politika — 6.13 Vesele melodije — 13.45 Avstrijska pripovedka — 17.10 Mednarodna radijska univerza — 17.30 Mladinska redakcija — 19.35 Raziskovalne naloge — 20.00 Evropski koncert — 21.00 Pesniki in filozofi v politiki — 22.10 Znanje časa — 23.10 Sodobna glasba.

Torek, 15. 4. 6.05 Preden odidete — 6.12 Vesele melodije — 17.10 Raziskovalci na obisku — 19.45 Ameriške narodne pesmi — 20.00 Za in proti — 21.00 Človeški možgani — 23.20 Studio nove glasbe.

Sreda, 16. 4. 6.05 Odkrito povedano — 6.09 Vesele melodije — 13.45 Tuji pripovedniki — 17.10 Spoznanje in zanimanje — 17.30 Mladinska redakcija — 19.35 Življenje ob knjigah — 20.00 Sto let dunajske opere — 21.30 Naš planet Zemlja — 22.10 Kriminalna igra — 23.10 Sodobna glasba.

Četrtek, 17. 4. 6.05 Preden odidete — 6.09 Oddaja delavske zbornice — 6.12 Vesele melodije — 13.45 Adalbert Stifter — 17.10 Švicarski lirik Arthur Hany — 17.30 Raziskovalno delo visokih šol — 19.35 Kulturno-politične perspektive — 19.45 Šanson — 20.00 Na poti po Evropi: Romunija — 21.00 Sonatina — 21.15 V žarišču — 22.30 Kraljica instrumentov — 23.10 London-Pariz-Rim.

Petek, 18. 4. 6.05 Nobeden ne bo zmagal — 6.09 Oddaja delavske zbornice — 6.12 Vesele melodije — 13.45 Vesela pripovedka — 17.10 Iz sveta upodobljenosti — 17.30 Mladinska redakcija — 19.35 Nemški sodobni romani — 20.00 Radijska igra — 21.15 Komorni koncert — 22.10 Kriminalna igra — 23.10 Glasba z Dunaja.

REGIONALNI PROGRAM

Poročila: 5.00, 5.50, 6.30, 7.45, 10.00, 12.45, 17.00, 19.00, 20.00, 22.00, 23.00.

Dnevne oddaje (razen sobote, nedelje in praznikov): 5.00 Pozdrav — 5.40 Jutranja opažanja — 5.45 Kmetijska oddaja — 6.05 Jutranja telovadba — 8.05 Zvenč jutranji pozdrav — 9.00 Šolska oddaja — 11.30 Kmetijska oddaja — 11.45 Za avtomobiliste — 12.00 Opoldanski zvonovi — 13.05 Objave — 14.00 Za ženo — 14.15 Slovenska oddaja — 15.30 Otroška ura — 16.00 Koncert po željah — 18.15 Odmev časa — 18.45 Šport — 18.55 Lahko noč otrokom — 19.03 Pregled sporeda.

Sobota, 12. 4. 5.05 Vesele melodije — 7.55 Naš hišni vrt — 8.20 Priljubljene melodije — 11.00 Naša lepa domovina — 13.50 Za zbiralce znamk — 14.00 Zabavni koncert — 15.30 Koncert po željah — 18.00 Vaš konjiček — 18.40 Koroški profili — 20.10 Kabaretiščne etude — 21.00 Zveneča Avstrija — 22.25 Plesna glasba po naročilu.

Nedelja, 13. 4. 6.35 Niževavstrijska ljudska glasba — 8.05 Kmetijska oddaja — 8.15 Kaj je novega — 9.45 Dunajski zajtrk z glasbo — 10.30 Radijska pripovedka — 11.00 Dopoldanski koncert — 12.03 Za avtomobiliste — 13.10 Ogledalo Mestnega gledališča — 13.25 Glasbeni desert — 13.45 Iz domovine — 14.30 Koncert po željah — 16.00 Otroška ura — 16.30 Življenje in delo bratov Schrammel — 17.05 Plesna glasba — 18.00 Pravoslavna velika noč — 18.30 Pogovor o umetnosti — 18.45 Otroški zbori — 19.00 Nedeljski šport — 19.30 Deželni razgled — 20.10 Kaj pravite vi, gospod Farkas — 20.45 Zabavna oddaja.

Ponedeljek, 14. 4. 5.05 Vesel začetek dneva — 9.00 Papirnata poplava — 9.30 Ljudska glasba sveta: Afganistan — 10.15 Kako slišim glasbo — 11.00 Ljudska glasba — 13.45 Glasba po kosilu — 15.00 Nova koroška pesem — 15.15 Koroški knjižni kotiček — 16.00 Venček melodij — 16.45 Koroška književnost: Kristina Lavant — 17.10 Mixed pickles — 19.15 Vsakdanji problemi — 20.10 Radijska igra — 21.30 Ljudska glasba sosedov.

Torek, 15. 4. 5.05 Pihalna godba — 8.15 Davčno pravo — 8.20 Priljubljene zvoki — 9.00 Rusija pripoveduje — 9.30 Dežela ob Dravi — 10.05 Duhovna dediščina Alberta Schweitzerja — 11.00 Ljudska glasba — 13.45 Za koroško mladino — 15.00 Komorna glasba — 16.00 Venček melodij — 16.45 Stoletje filozofije — 17.10 Avstrijski o Avstriji — 18.00 Oddaja delavske zbornice — 19.15 Slišiš pesmico — 20.10 Orkestralni koncert.

Sreda, 16. 4. 5.05 Pihalna godba za začetek dneva — 8.15 Priljubljene melodije — 9.30 Operetne melodije — 10.15 Človek v družbi — 11.00 Mednarodne koračnice — 13.45 Glasba po kosilu — 15.00 O znanstvenih knjigah — 15.15 Koroško pesništvo — 15.30 Koroška včeraj in danes — 16.00 Venček melodij — 16.45 Na obisku v koroškem studiu — 17.10 Ob 150-letnici rojstva Franza von Suppeja — 18.00 Kulturni problemi Koroške — 19.15 Na obisku pri koroških zborih — 20.10 Od kontrapunkta do kraljevske drame — 21.15 Staro-avstrijska slikanica.

Četrtek, 17. 4. 5.05 Godba na pihala — 8.15 Priljubljene melodije — 9.00 Revolucija in njeni otroci — 10.05 Svet otroka — 10.35 Problemi mladine — 10.45 Krožna vožnja skozi Leningrad — 11.00 Godci, igranje — 13.45 Glasba po kosilu — 15.00 Ura pesmi — 16.00 Venček melodij — 16.45 Znanost iz prve roke — 17.10 V koncertni kavarni — 18.00 Oddaja kmetijske zbornice — 19.15 Veselo in zabavno — 20.10 Koroški hišni koledar — 21.00 Prepevamo in pripovedujemo o deželi Drave.

Petek, 18. 4. 5.05 Začetek dneva s pihalno godbo — 8.15 Priljubljene melodije — 9.00 Veliki prizor — 9.30 Potovanje po štajerskem — 10.05 Cestni promet in ti — 10.15 O temeljih države — 11.00 Veselo petje, veselo igranje — 13.45 Glasba po kosilu — 15.00 Komorna glasba — 15.30 Glasba za mladino — 16.00 Venček melodij — 16.45 Književnost iz štajerske — 17.10 Konec tedna ob glasbi — 18.00 Avto- in motorevija — 19.15 Veselo in zabavno — 20.10 Zveneča alpska dežela — 21.10 Pogovor čez mejo — 22.25 Sodabni slovenski pripovedniki.

SLOVENSKE ODDAJE

Sobota, 12. 4. 9.00 Od pesmi do pesmi, od srca do srca.

Nedelja, 13. 4. 7.00 Duhovni nagovor — S pesmijo in glasbo pozdravljamo in voščimo.

Ponedeljek, 14. 4. 14.15 Informacije — Za našo vas — 18.00 Za naše male poslušalce.

Torek, 15. 4. 14.15 Poročila, objave — Koroška kronika — Slovenske narodne poje Samo Vremšak — Športni mozaik.

Sreda, 16. 4. 14.15 Poročila, objave — Za gospodarstvo — Pesmi Milke Hartmanove.

Četrtek, 17. 4. 14.15 Poročila, objave — Za dobro voljo — Pomenek s starši.

Petek, 18. 4. 14.15 Poročila — Objave — Zlata Ogjanovič poje pesmi Schumanna — Cerkav in svet.

RADIO LJUBJANA

Poročila: 4.30, 5.00, 6.00, 7.00, 8.00, 10.00, 11.00, 12.00, 13.00, 14.00, 15.00, 17.00, 18.00, 19.30, 22.00, 23.00.

Dnevne oddaje (razen ob nedeljah in praznikih): 5.30 Svetujemo vam — 6.00 Napotki za turiste — 6.50 Danes za vas — 7.00 Telesna vzgoja — 8.00 Pregled sporeda — 10.15 Pri vas doma — 11.00 Turistični napotki — 12.00 Na današnji dan — 12.30 Kmetijski nasveti — 13.00 Prireditve dneva in pregled sporeda — 13.10 Obvestila — 13.30 Priporočajo vam — 15.00 Komentarij — 16.00 Vsa dan za vas — 18.00 Aktualnosti doma in po svetu — 19.00 Lahko noč, otroci — 19.10 Obvestila — 19.15 Glasbene razglednice — 22.00 Pregled sporeda za naslednji dan — 23.05 Literarni nočturno.

Sobota, 12. 4. 8.08 Glasbena matineja — 8.55 Radijska šola — 9.25 Narodna zabavne melodije — 9.50 Naš avtopost — 12.10 Sulta kajkavskih pesmi — 12.40 Narodne iz Slavonije — 14.05 Glasbena pravljica — 14.25 V vedrem ritmu — 15.40 Naš podlistek — 17.05 Gremo v kino — 17.35 Moški zbor iz Branika in ženski zbor iz Nove Gorice — 18.15 Vsako soboto „Top-pops 11“ — 18.50 S knjižnega trga — 19.15 Ansambel Mihe Dovžana — 20.00 Spoznavajmo svet in domovino — 21.30 Iz fonoteke radia Koper — 22.15 Oddaja za na-

še izseljence — 23.05 S pesmijo in plesom v novi teden.

Nedelja, 13. 4. 6.00 Dobro jutro — 7.30 Za kmetijske proizvajalce — 8.05 Radijska igra za otroke — 8.32 Skladbe za mladino — 9.05 Srečanje v studiu 14 — 10.05 Še pomnite, tovariši — 10.30 Pesmi borbe in dela — 10.45 Voščila — 11.50 Pogovor s poslušalci — 13.15 Zabavna glasba — 13.30 Nedeljska reportaža — 13.50 Z novimi ansambli domačih viž — 14.05 Popolne ob zabavnih glasbi — 14.30 Humoreska tedna — 15.05 Operni koncert — 15.50 Radijska igra — 17.05 Nedeljsko športno popoldne — 20.00 Zabavna glasbena oddaja — 22.15 Serenadni večer — 23.15 Zaplesimo ob glasbi velikih orkestrrov.

Ponedeljek, 14. 4. 8.08 Glasbena matineja — 8.55 Za mlade radovedneže — 9.10 Cicibanov svet — 9.30 Paleta zvokov — 12.10 Igra pianist Dinu Lipatti — 12.40 Koncert pihalnih orkestrrov — 14.05 Lepe melodije — 14.35 Voščila — 15.40 Poje Mottetenchor St. Mathaus iz Münchena — 17.05 Iz opere „Madame Butterfly“ — 18.35 Mladinska oddaja — 19.15 Ansambel Borisa Kovačiča — 20.00 Simfonični orkester Zagrebske filharmonije in moški zbor RTV Zagreb — 22.15 Za ljubitelje jazz — 23.15 Lahko noč s pevci zabavne glasbe.

Torek, 15. 4. 8.08 Operna matineja — 8.55 Radijska šola — 9.25 Morda vam bo všeč — 12.10 Poje tenorist Nicolai Gedda — 12.40 Slovenske narodne pesmi — 14.05 Glasbena udejstvovanje mladih — 14.25 Popoldanski koncert lahke glasbe — 15.45 Jezikovni pogovori — 17.05 Simfonični orkester RTV Ljubljana — 18.15 V tork nasvidenje — 18.45 Pota sodobne medicine — 19.15 Poje Tatjana Gros — 20.00 Radijska igra — 20.53 Melodije z godali — 21.15 Deset pevcev, deset melodij — 22.15 Jugoslovanska glasba — 23.15 Plesni orkestri RTV Ljubljana, Beograd in Zagreb.

Sreda, 16. 4. 8.08 Lisztova glasba — 8.55 Pisan svet pravljic in zgodb — 9.10 Iz glasb. šol — 9.30 Zabavna glasba — 9.45 Moški zbor KUD Šentanel nad Prevaljami — 12.10 Iz opusa Zvonimira Cigliča — 12.40 Od vasi do vasi — 14.05 Koncert za odhiti — 14.35 Voščila — 15.40 Naš podlistek — 17.05 Mladina sebi in vam — 18.15 Naši glasbeni umetniki igrajo dela Sergeja Prokofjeva — 18.40 Naš razgovor — 19.15 Ansambel Avsenik — 20.00 Ti in opera — 22.15 S festivalov jazz — 23.15 Nočni vrtljak zabavnih zvokov.

Četrtek, 17. 4. 8.08 Operna matineja — 8.55 Radijska šola — 9.25 Iz zakladnice resne glasbe — 12.10 Iz opere „Ekinokcij“ — 12.40 Pihalni orkestri na koncertnem odru — 14.05 Mladina poje — 14.25 Operetne melodije — 14.45 Mehurčki — 15.40 Pianist Janez Lovše — 17.05 Simfonični koncert — 18.15 Iz naših studiov — 18.45 Naši znanstveniki pred mikrofonom — 19.15 Poje Lidija Kodrič — 20.00 Četrtekov večer domačih pesmi in napevov — 21.00 Večer s slovenskim pisateljem Antonom Ingoličem — 22.15 Komorna ura sodobne ameriške glasbe — 23.05 V gosteh pri tujih radijskih postajah — 23.30 Lahko noč z jugoslovanskimi pevci zabavne glasbe.

Petek, 18. 4. 8.08 Arničeve skladbe — 8.55 Pionirski tednik — 9.25 Morda vam bo všeč — 12.10 Igra violinist Rok Klopčič — 12.40 Čez polja in potoke — 14.05 Koncert lahke glasbe — 14.35 Voščila — 15.20 Napotki za turiste — 17.05 Človek in zdravje — 17.15 Koncert po željah poslušalcev — 18.15 Zvočni razgledi po zabavnih glasbi — 18.45 Na mednarodnih križpotjih — 19.15 Ansambel Zadovoljni Kranjci — 20.00 Komorni zbor RTV Ljubljana poje skladbe in priredbe Emila Adamiča — 20.30 Izbrana dela Leaša Janačka — 21.15 Oddaja o morju in pomorščakih — 22.15 Iz sodobne angleške glasbene literature — 23.15 Lahko noč s priljubljenimi pevci zabavne glasbe.

AVSTRIJA

Sobota, 12. 4. 16.00 Nemška hit-glasba — 16.30 Za otroke — 16.40 Kentucky Jones — 17.05 Boutique — 18.00 Tedenski obzornik — 18.25 Kultura aktualno — 18.50 Buenos Dias, Caribe — 19.30 Čas v sliki in tedenski komentar — 20.06 Šport — 20.15 Dober večer v Avstriji Zeli Helnz Conrads — 21.30 Šport — 22.00 Čas v sliki — 22.10 Film z dvajeta zapada.

Nedelja, 13. 4. 14.00 Državno prvenstvo v boks — 16.30 Za otroke — 16.55 Film zate — 17.20 Dogodivščine delfina — 17.45 Kontakt — 17.55 Iz moje knjižnice — 18.30 Operni vodič — 19.00 Čas v sliki in vprašanje tedna — 19.30 Šport — 20.15 Iz gledališča — 22.40 Čas v sliki.

Ponedeljek, 14. 4. 18.25 Podoba Avstrije — 18.50 Družina Feuerstein — 19.30 Čas v sliki — 20.06 Šport — 20.15 Komisar — 21.15 Poštni predal 7000 — 21.25 Telešport — 22.25 Čas v sliki — 22.35 Posebej za vas.

Torek, 15. 4. 18.00 Angleščina — 18.25 Kultura aktualno — 18.50 Jurij Preda potuje okoli sveta — 19.30 Čas v sliki — 20.06 Šport — 20.15 Pesem z Dunaja — 21.00 Po sledeh Roberta Musila — 21.55 Čas v sliki.

Sreda, 16. 4. 10.00 Šolska oddaja — 11.00 Udarite Herkula — 16.30 Pavliha in čarovnik — 17.10 Za mladino — 17.40 Šah za vse — 18.00 Francoščina — 18.25 Volitve na Dunaju — 18.50 Televizijska kuhinja — 19.30 Čas v sliki — 20.06 Šport — 20.15 Prometni razgledi — 21.00 „Can-Can“, film — 22.50 Čas v sliki — 23.00 Nogometna tekma.

Četrtek, 17. 4. 10.00 Kaj lahko postanem — 11.00 Francoska televizijska šola — 11.30 Pisan denar iz vsega sveta — 18.00 Italijanščina — 18.25 Šport — 18.50 Policijsko poročilo — 19.30 Čas v sliki — 20.06 Šport — 20.15 Malo čudna gospa, komedija — 21.50 Čas v sliki — 22.00 Heribert Meise.

Petek, 18. 4. 10.00 Denar in življenje — 10.25 Starokolumbijska kultura — 11.00 Can-Can — 18.00 Znanost aktualno — 18.25 Podoba Avstrije — 18.50 Jez — 19.30 Čas v sliki — 20.06 Šport — 20.15 Satirično-ironična revija — 21.15 Časovni dogodki — 22.15 Čas v sliki.

Sadna drevesca vseh vrst — češpljina in slivna po močno znižanih cenah — jagodičje in vinske trte oddaja

drevesnica
MARKO POLZER

p. d. Lazar pri št. Vidu v Podjuni

TELEVIZIJA

JUGOSLAVIJA

Sobota, 12. 4. 9.35 Šolska oddaja — 17.45 Po domače — 18.15 Mladinska igra — 19.15 Jugoslovanska revolucija — 19.45 Za boljši jezik — 20.00 Dnevnik — 20.35 Zabavna glasbena oddaja — 22.00 Maščevalci, serijski film — 22.50 Kažipot — 23.10 Poročila.

Nedelja, 13. 4. 9.00 Kmetijska oddaja — 9.20 Poročila — 9.30 Promenadni koncert — 10.00 Kmetijska oddaja — 10.55 Otroška matineja — 12.00 Poročila — 15.15 Šahovski komentar — 15.45 Kažipot — 16.05 Zrušek, drama — 17.00 Poročila — 17.15 Posnetek kolearske dirke — 18.00 Dobrodošel tujec, amer. film — 20.00 Dnevnik — 20.35 Humoristična oddaja — 21.20 Videofon — 21.35 Športni pregled — 22.00 Poročila.

Ponedeljek, 14. 4. 9.35 Šolska oddaja — 10.30 Ruščina — 11.00 Osnove splošne izobrazbe — 14.45 Šolska oddaja — 15.40 Ruščina — 16.10 Angleščina — 16.45 Madžarski pregled — 17.35 Nahodno strašilo, otroška igra — 18.00 Po Sloveniji — 18.30 Skrivnost rakove celice, zdravstvena oddaja — 18.50 Godala v ritmu — 19.20 Znanost in mi — 20.00 Dnevnik — 20.35 Zvezda brez imena, drama.

Torek, 15. 4. 9.35 Šolska oddaja — 10.30 Angleščina — 11.00 Osnove splošne izobrazbe — 14.45 Šolska oddaja — 15.40 Angleščina — 16.10 Francoščina — 17.45 Ruščina — 18.00 Riki, otroški film — 18.20 Po sledeh napredka — 18.40 Novost iz studia 14 — 19.05 Obiščite z nami Firence — 20.00 Dnevnik — 20.35 Pingvin, poljski film — 22.15 Ples skozi svet — 22.45 Poročila.

Sreda, 16. 4. 9.35 Šolska oddaja — 17.15 Madžarski pregled — 17.45 Oddaja za otroke — 18.30 Francoščina — 18.45 Velika pustolovščina, serijski film — 19.15 Zvezdni trenutki, zabavna glasbena oddaja — 20.00 Dnevnik — 20.35 Niti našega življenja, mladinsko tekmovalanje — 21.35 Ekran na ekranu — 22.35 Poročila.

Četrtek, 17. 4. 9.35 Šolska oddaja — 10.30 Nemščina — 11.00 Angleščina — 14.45 Šolska oddaja — 15.40 Nemščina — 16.10 Osnove splošne izobrazbe — 17.45 Pionirski dnevnik — 18.15 Naši zbori — 18.45 Turobna jesen, dramska nadaljevanka — 20.00 Dnevnik — 20.35 Carinik, zgodba — 21.05 Kulturne diagonale — 21.50 Wojeck, serijski film — 22.40 Poročila.

Petek, 18. 4. 9.35 Šolska oddaja — 11.00 Francoščina — 14.45 Šolska oddaja — 16.10 Osnove splošne izobrazbe — 16.45 Madžarski pregled — 17.50 Skrivnostna jama, švedski otroški film — 18.15 Diapazon, glasbena oddaja — 19.00 Svet na zaslonu — 20.00 Dnevnik — 20.35 Umor v pariški četrti, franc. film — 22.15 Veš — vem, posnetek quiza — 23.45 Poročila.